

1. Innledning.....	3
1.1. Bakgrunn.....	3
1.2. Juss-Buss' fire hovedmålsettinger.....	3
1.2.1. Rettshjelp.....	3
1.2.2. Rettspolitikk.....	4
1.2.3. Forskning.....	4
1.2.4. Utdanning.....	4
2. Organisasjonsforhold.....	5
2.1. Organisatorisk oppbygging.....	5
2.2. Medarbeiderne.....	6
2.3. Kontorlokaler.....	6
3. Saksbehandling.....	7
3.1. Oversikt over saksmottakene 2007.....	7
3.2. Antall uker i drift.....	8
3.3. Antall saker i året.....	8
3.4. Former for juridisk rådgivning.....	9
3.5. Mottakssted.....	11
3.6. Mottaks måned.....	12
4. Opplysninger om de søkende som råd hos Juss-Buss.....	13
4.1. Kjønn.....	13
4.2. Nasjonalitet.....	14
4.3. Bosted.....	15
4.4. Inntekt.....	15
4.5. Advokatbruk.....	17
4.6. Hvordan kom klientene i kontakt med Juss-Buss.....	18
4.7. Medlemskap i SiO og fagorganisasjon.....	18
5. Rettshjelp i gruppene.....	19
5.1. Fordeling av saker etter rettsområder i 2007.....	19
5.2. Sosial-, trygde- og arbeidsrettsgruppa (SAG).....	20
5.2.1. Sosial- og helse rett.....	20
5.2.2. Trygderett.....	22
5.2.3. Arbeidsrett.....	23
5.3. Fengselsrettsgruppa (FEG).....	24
5.3.1. Fengselsrett.....	25
5.3.2. Husleierett.....	28
5.4. Innvandringsrettsgruppa (INNVA).....	29
5.4.1. Innvandringsrett.....	29
5.5. Gjelds- og familierettsgruppa (GOF).....	31
5.5.1. Familierett.....	31
5.5.2. Gjeldsrett.....	32
6. Rettspolitikk.....	33
6.1. Rettspolitisk gruppe.....	33
6.1.1. ”Fredagspils” i 2007.....	33
6.1.2. Rettspolitisk seminar.....	33
6.2. Rettspolitikk på tvers av gruppene.....	34
6.2.1. Rettshjelpsgruppen (REG).....	34
6.2.3. Zambia-prosjektet.....	34
6.2.4. Kinagrappa.....	34
6.2.6. Fellesseminaret 2007.....	35
6.2.7. Oppsøkende gruppe.....	35

6.3. Rettspolitikk i gruppene.....	37
6.3.1. Rettspolitisk aktivitet på SAG året 2007	38
6.3.1.1. Informasjon om gjeldende rett:.....	38
6.3.1.2. Forsøk på å endre rettstilstanden:	38
6.3.2. Rettspolitisk aktivitet på GOF året 2007	39
6.3.2.1. Informasjon om gjeldende rett.....	39
6.3.2.2 Forsøk på å endre rettstilstanden	39
6.3.3. Rettspolitisk aktivitet på INNVA året 2007	40
6.3.3.1. Informasjon om gjeldende rett.....	40
6.3.3.2. Forsøk på å endre rettstilstanden	41
6.3.4. Rettspolitisk aktivitet på FEG året 2007.....	44
6.3.4.1. Informasjon om gjeldende rett.....	44
6.3.4.2. Forsøk på å endre rettstilstanden	45
7. Forskning og utredning.....	46
7.1. Generelt.....	46
7.2. Studentavhandlinger	46
7.2.1 Gudmund Røgeberg: ”Prøveløslatelse. Om utlrådelighetsvurderingen etter straffegjennomføringsloven § 42”	46
7.2.2 Guro Siljan og Synne Eliassen: ”Unge innsatte”.....	46
7.2.3 Vetle Rasmussen: ”Utvelgelseskrets ved nedbemanning”	47
7.3. Artikler i Kritisk Juss.....	47
8. Utdanning	48
8.1. Innledning.....	48
8.2. Begynneropplæring.....	48
8.3. Fadderordning.....	48
8.4. Gruppene.....	48
8.5. Andresemesters opplæring.....	49
8.6. Tredjesemesters opplæring	49
8.7. Veiledning.....	49
8.9. Annen opplæring	50
9. Økonomi og drift	51
9.1. Regnskap 2007.....	51
9.2. Kommentarer til regnskapet	52
9.2.1. Om inntekter	52
9.2.2. Om utgifter.....	52
9.3. Generelle kommentarer til drift og økonomi	53
9.4. Spesifiserte regnskap for studieturer.....	53
9.4.1 Fellesseminaret	53
9.4.2 Kina-prosjektet	54
9.5. Antall arbeidstimer og vederlagsfritt arbeid	55
9.5. Fordelingen av antall faktiske arbeidstimer på gruppene	56
10. Ansatte i Juss-Buss i 2007	57
11. Publikasjoner	58
11.1. Hefter i Juss-Buss stensils serie	58
11.2. Andre publikasjoner.....	64

1. Innledning

1.1. Bakgrunn

Juss-Buss startet opp i 1971 som et kritisk fagpolitisk tiltak. Det første saksmottaket fant sted i egen buss på Oppsal den 24. september 1971. Tiltaket arbeider for å sikre og bedre rettsstillingen for ressursfattige samfunnsgrupper og vanlige lønsmottakere. Utgangspunktet for virksomheten er at rettssystemet i praksis i store trekk tjener de ressurssterke sine interesser. Den gang som nå var dessuten studiet teoretisk lagt opp. Initiativtakerne til Juss-Buss ønsket derfor å praktisere jussen der hvor den skapte mest velferdsmessig nytte. Oppstarten av Juss-Buss må også sees i sammenheng med radikaleringen av studentmassene på slutten av 60 - tallet og begynnelsen av 70 - tallet.

Gjennom perioder med arbeidsgrupper som blant annet husokkupasjonsgruppa og sigøynergruppa, bestod Juss-Buss etter hvert av fire arbeidsgrupper og en administrasjon. Slik er situasjonen også i dag, se kapittel 2 og 5.

Ressurssvake grupper har store udekkede rettshjelpsbehov, og deres rettsikkerhet er ikke tilstrekkelig ivaretatt. Dette har flere rettshjelpsundersøkelser og den store pågangen til Juss-Buss og de fire andre studentrettshjelpstiltakene rundt om i landet, vist.

Juss-Buss er gitt tillatelse til å yte rettshjelp av Justisdepartementet etter domstolloven av 13. august 1915 nr 5, § 218 andre ledd nr 3. Tillatelsen forutsetter at Juss-Buss er faglig tilknyttet det juridiske fakultet.

1.2. Juss-Buss' fire hovedmålsettinger

I 1976 ble det bestemt at Juss-Buss skulle ha følgende målsettinger: rettshjelp, rettspolitik, forskning og utdanning.

1.2.1. Rettshjelp

Helt siden oppstarten i 1971 har utgangspunktet for arbeidet vært å gi juridisk bistand i enkeltsaker. Rettshjelpen ytes i form av muntlig og skriftlig rådgiving, samt partsrepresentasjon, se punkt 3.4. For å sikre høy kvalitet på arbeidet, er saksbehandlingen underlagt restriktive kontrollrutiner. Det er viktig for oss at våre klienter ikke skal lide rettstap fordi de ikke har råd til å gå til advokat. Derfor må vår bistand ikke være dårligere enn den hjelpen våre klienter ville ha fått hos advokat. Tvert imot har vi som mål at den juridiske bistanden som gis på Juss-Buss skal være bedre enn vanlig advokathjelp.

Juss-Buss har en sosial profil. Vi prioriterer å gi rettshjelp til samfunnsgrupper som av økonomiske eller andre grunner ikke kan få juridisk hjelp andre steder. Vi prioriterer arbeidet til rettsområder som har stor velferdsmessig betydning for den enkelte klient. Se for øvrig kapittel 3, 4 og 5 og statistikken der.

1.2.2. Rettspolitikk

Saksbehandlingen tjener som erfaringsgrunnlag for vårt rettspolitiske arbeid. Gjennom behandling av enkeltsaker skaffer vi oss kunnskap om hvilke juridiske og sosiale problemer som kan være felles for ulike samfunnsgrupper. Disse erfaringene brukes så til påvirkningsarbeid for å endre rettstilstanden eller praktiseringen av regelverket i positiv retning for våre klientgrupper. Rettspolitisk arbeid vil oftest hjelpe flere og er derfor på sikt mer effektivt enn arbeid med enkeltsaker. Dette arbeidet kan blant annet bestå i å skrive høringsuttalelser, arrangere debatter, skrive brosjyrer, profilere saker i media med mer, se kapittel 6.

1.2.3. Forskning

Rettsområdene som Juss-Buss jobber med vies i liten grad oppmerksomhet fra det etablerte juridiske forskningsmiljøet. Problemer som oppdages under behandlingen av enkeltsaker og rettspolitisk arbeid utdypes derfor ofte av medarbeiderne gjennom forskning. Dette resulterer gjerne i studentavhandlinger, hvor Institutt for kriminologi og retts sosiologi som oftest står for veiledningen, se kapittel 7.

1.2.4. Utdanning

Juss-Buss mener det er en mangel ved det juridiske embetsstudiet at praktisk erfaring i svært liten grad er en del av utdannelsen.

Gjennom sitt arbeid på Juss-Buss lærer medarbeiderne juridiske fag og arbeidsmetoder som ellers ikke er prioritert ved fakultetet. I praksisperioden får medarbeiderne forberedt seg på å arbeide med saksbehandling på samme måte som ferdige jurister. I tillegg ønsker vi å gi medarbeiderne nye perspektiver og holdninger til jussen som de kan ta med seg videre. Utdanningen skjer gjennom både generell undervisning for alle medarbeiderne og spesiell undervisning innad i arbeidsgruppene. Den viktigste opplæringen skjer likevel gjennom arbeidet med enkeltsaker og den ukentlige gruppekontrollen av disse.

2. Organisasjonsforhold

2.1. Organisatorisk oppbygging

Juss-Buss er organisatorisk underlagt Institutt for kriminologi og rettssosiologi ved det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Prosjektleder for Juss-Buss, Kristian Andenæs, er professor ved Institutt for kriminologi og rettssosiologi, og har ansvaret for den faglige veiledningen av medarbeiderne.

Juss-Buss drives etter et prinsipp om "flat struktur". Vår organisasjonsstruktur er som følger:

- Plenum

Plenum er Juss-Buss' høyeste organ, og består av alle medarbeidere på Juss-Buss. Juss-Buss drives etter vedtekter vedtatt av Plenum.

- Styret

Saker av mindre betydning vedrørende daglig drift delegeres av Plenum til styret, bestående av daglig leder og en representant fra hver faggruppe.

- Rettspolitisk gruppe

Rettspolitisk gruppe (R) samordner det rettspolitiske arbeidet på Juss-Buss. R arrangerer også temamøter og seminarer som setter fokus på aktuelle juridiske, rettspolitiske og andre samfunnsmessige problemstillinger. R består av daglig leder og en representant fra hver faggruppe.

- Administrasjon

Den løpende administrasjon og pengeforvaltning står daglig leder, i samarbeid med styret, ansvarlig for. Daglig ledere velges blant tidligere medarbeider, og ansettes for halvannet år av gangen. En til to sivilarbeidere har ansvaret for kontordrift, data, arkiv og bibliotek. Regnskapet føres av universitetets regnskapsseksjon.

- Faggruppene

Medarbeiderne på Juss-Buss er delt inn i faggrupper (saksbehandlingsgrupper). Spesialiseringen dette innebærer er etter vår mening den beste garantien for en god og effektiv saksbehandling. Ansvaret for saksbehandlingen ligger hos gruppa som enhet, og ikke den enkelte medarbeider. Alt arbeid som gjøres av den enkelte medarbeider kontrolleres av gruppa på ukentlige gruppemøter.

I 2007 har Juss-Buss hatt følgende fire faggrupper:

- Sosial-, trygde- og arbeidsrettsgruppa (SAG).
- Fengsels- og husleierettsgruppa (FEG).
- Innvandringsrettsgruppa (INNVA).
- Gjeld- og familierettsgruppa (GOF).

- Ad hoc-grupper

Fra tid til annen opprettes også forskjellige ad hoc-grupper på tvers av våre faggrupper, se punkt 6.2. I 2007 hadde vi følgende ad hoc-grupper:

- Rettshjelpsgruppa
- Zambigruppa
- Kinagruppa
- Bangladeshgruppa
- Klassekampengruppa
- Gruppe for oppsøkende virksomhet

2.2. Medarbeiderne

Det arbeider til enhver tid ca. 30 jusstudenter på Juss-Buss, og vi ansetter ti nye medarbeidere hvert semester. Nye medarbeidere får grundig opplæring basert på erfaringene fra over 30 års virksomhet. Det legges vekt på å gi medarbeiderne innsikt i de problemer rettssystemet skaper for vanlige folk og svakerestilte grupper. Dette er som nevnt problemer det juridiske studium tradisjonelt har vært lite fokusert på.

Medarbeiderne er tilknyttet organisasjonen i tre semestre. De to første semestrene arbeider medarbeiderne fulltid, og deltar både i saksbehandling og driften. Det siste semesteret jobber medarbeiderne deltid. I denne perioden brukes arbeidstiden spesielt til kvalitativ kontroll og opplæring av nye medarbeidere. Ferdige medarbeidere utfører en betydelig del av forskingen som gjøres av Juss-Buss, i form av å gjøre rettssosiologiske undersøkelser og skrive juridiske avhandlinger.

For å få jobb som medarbeider i Juss-Buss må søkeren ha bestått 1. og 2. avdeling av mastergraden i rettsvitenskap. I ansettelsesprosessen legges det størst vekt på yrkes- og organisasjonserfaring. Karakterer tillegges ikke avgjørende vekt. Juss-Buss har imidlertid et ønske om at flest mulig av våre medarbeidere skal ha kommet lengst mulig i jusstudiet.

2.3. Kontorlokaler

Juss-Buss disponerer i dag egne lokaler i Arbinsgate 7. Våre lokaler består av tre klientrom, en liten resepsjon hvor administrasjonen holder til, et kontor til hver faggruppe, samt et fellesrom hvor allmøter og lignende blir avholdt.

3. Saksbehandling

Saksbehandlingen er den mest tidkrevende delen av arbeidet på Juss-Buss, men også en forutsetning for å kunne holde på med rettspolitik, forskning og utdanning.

Juss-Buss registrerer som hovedregel alle innkomne henvendelser. Det skjer bare unntaksvis at klienter henvises til andre instanser uten at henvendelsen registreres. Klienter som kun ønsker brosjyremateriell og lignende registreres ikke.

Vi registrer antall saker, ikke antall klienter. Vår erfaring er at et juridisk problem sjeldent kommer alene, derfor kan det være flere saker som er registrert på samme person. En slik registrering gir et mer korrekt bilde av rettshjelpsbehovet.

3.1. Oversikt over saksmottakene 2007

All erfaring fra rettshjpsfeltet viser at det er vanskelig å nå ut til de klientgruppene som har det største rettshjpsbehovet. Dette skyldes flere forhold. For det første er det kostbart å betale for kvalifisert juridisk bistand. For det andre er det mange som ikke er klar over at de har et juridisk problem. Og for det tredje er det mange som har en psykisk sperre for å oppsøke juridisk bistand, den såkalte advokatsperren.

På grunn av disse forholdene har Juss-Buss derfor som mål å drive stor grad av oppsøkende virksomhet, slik at vi kan møte de menneskene som ellers ikke ville kommet i kontakt med oss. Økonomiske og menneskelige ressurser setter imidlertid visse grenser for omfanget av den oppsøkende virksomheten.

I 2007 har vi hatt saksmottak følgende steder:

- Juss-Buss` egne lokaler
Fast saksmottakstid er mandag kl 10-15 og torsdag kl. 17-20. Klientene møter opp personlig, ringer eller henvender seg til oss gjennom brev eller faks. Vi svarer ikke på henvendelser pr. e-post. Brosjyrer og annet materiell kan bestilles på våre hjemmesider: www.jussbuss.no.
 - Fengsler på Østlandet
Fengselsgruppa besøker fengsler på Østlandsområdet hver mandag. De mest besøkte fengslene er Ringerike, Ila, Oslo, Ullersmo. I tillegg ble Bastøy, Skien, Hamar, Kongsvinger besøkt.
 - Universitet på Blindern
Juss-Buss har fast saksmottak utenfor Karrieresenteret på Blindern hver tirsdag mellom kl. 11-15. Samarbeidsavtalen med studentsamskipnaden i Oslo ble inngått høsten 1990.
- [m1]
- Blå Kors
Vi hadde saksmottak på Blå Kors i Marioboos gate en gang i uken.
 - Voksenopplæringer

Innvandringsgruppa (INNVA) holdt foredrag og hadde saksmottak på en rekke skoler med voksenopplæring. Samarbeidet med voksenopplæringssettene i Oslo-området vil videreføres i 2008.

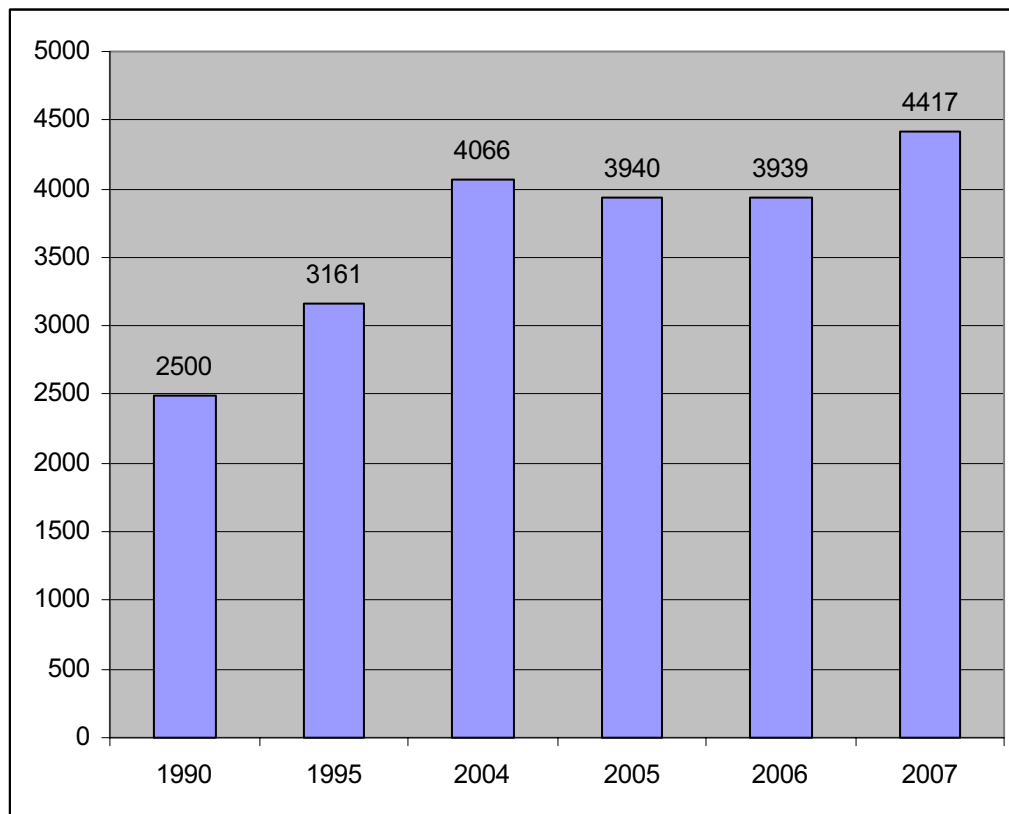
3.2. Antall uker i drift

I 2007 hadde vi full drift i 40 uker. I tillegg holdt vi sommeråpent fire uker. I denne perioden var kontoret bemannet med to saksbehandlere på hver gruppe, i tillegg til sivilarbeider og daglig leder. Til sammen var derfor Juss-Buss åpent 44 uker. Vi hadde stengt tre uker i forbindelse med juleferien og en uke i forbindelse med påskeferien.

I store deler av perioden kontoret var stengt, var daglig leder eller sivilarbeider tilstedet slik at de som oppsøkte oss, ble henvist til et annet rettshjelpstiltak.

3.3 Antall saker i året

Tabell 1

Vi behandlet 4417 saker i 2007. Dette er en økning på 10 % fra de tre foregående år. Det økte sakstilfanget kan skyldes at vi bl.a. har fått inn flere saker gjennom oppsøkende virksomhet. Videre ble vi mer besøkt i sommermånedene enn de foregående år. Et annet aspekt som kan ha bidratt til det økede sakstilfanget er at Juss-Buss var temmelig mye i media i 2007 sammenliknet med de to foregående år.

3.4. Former for juridisk rådgivning

Saksbehandlingen i Juss-Buss deles i tre hovedkategorier:

- Muntlige saker

Vi definerer "muntlige saker" som saker hvor vi gir muntlig veiledning til klienten uten å ha kontakt med motpart. Disse spørsmålene er juridisk sett ofte relativt enkle, men ikke alltid. Det vanligste er at folk ønsker å få opplysninger om rettsstillingen på et avgrenset område for å sikre eller avklare sin rettsstilling. Eksempler på dette er spørsmål i tilknytning til barnefordeling ved skilsmisse, opprettelse av husleiekontrakt eller regler for oppsigelse i husleie- eller arbeidsforhold. I mange slike saker kan klienten ofte selv ta hånd om sine problemer etter en kort muntlig veiledning fra Juss-Buss. Dette blir en form for hjelp til selvhjelp, en veiledningsform vi tilstreber å benytte der det er hensiktsmessig og forsvarlig.

- Kort skriftlig informasjon (KSI)

Dette er saker hvor det gis skriftlig informasjon til klienten, men vi hvor klienten selv tar av seg kontakten med motparten. Denne typen saksbehandling benyttes der muntlig rådgivning ville virke utilfredsstillende fordi jussen eller faktumet i saken er komplisert eller uklart, men hvor saken ikke er for vanskelig til at klienten selv kan følge opp saken videre. Å skrive informasjonsbrosjyrer er en måte å rasjonalisere denne type rådgivning på.

Som nevnt har vi som mål om å bidra til at klienten selv kan ta saken i egne hender. Dette er den mest effektive måten å løse problemer på. I mange tilfeller vil det også være konfliktreduserende, slik at det på lengre sikt kan føre til at færre saker bringes inn for et allerede presset domstolsapparat.

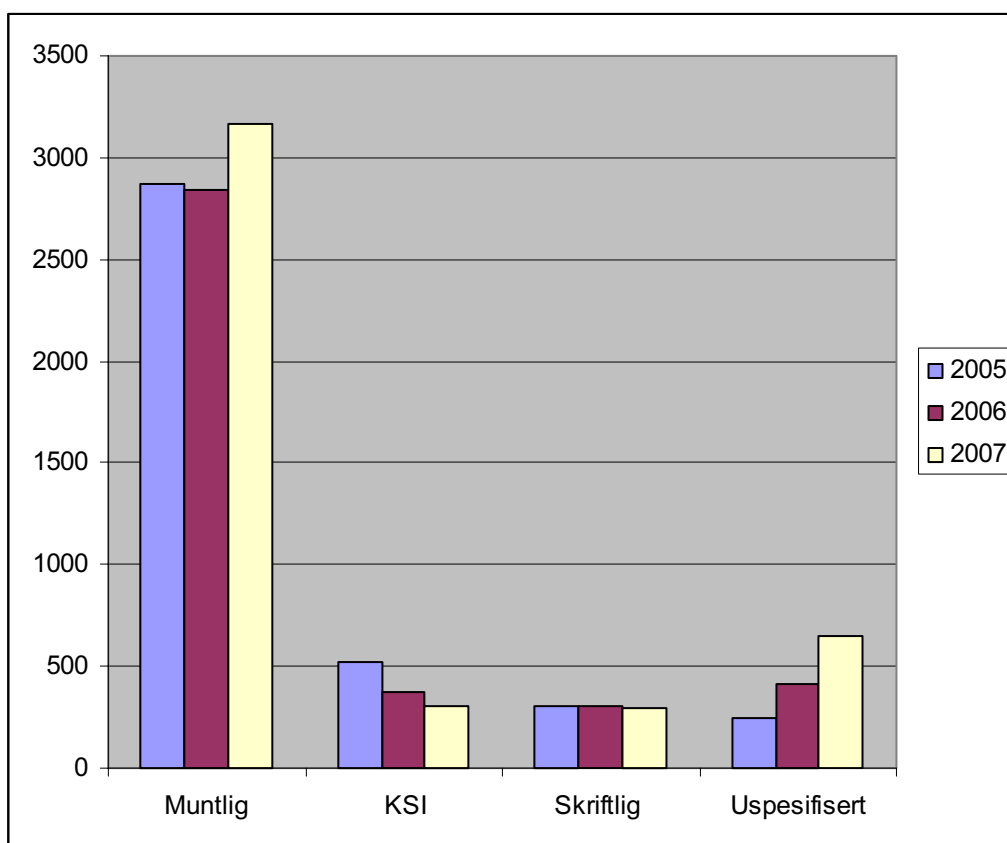
- Skriftlige saker (partsrepresentasjon)

Vi definerer "skriftlige" saker som saker der vi representerer klienten overfor en motpart, skriftlig eller muntlig. Dette er ofte saker hvor styrkeforholdet mellom partene er svært skjevt, typisk fordi motparten besitter egen juridisk kompetanse eller er et offentlig organ. I slike saker vil rettshjelpen kunne bestå av å skrive klager på vedtak fra det offentlige, skrive anker til trygderetten, representere klienter i forlikrådet, forhandlingsmøte med arbeidsgiver og i møte med namsmyndighetene.

"Skriftlige" saker er den mest tidskrevende form for rettshjelp vi yter.

Nedenfor følger en oversikt over fordelingen av sakstyper i 2007, sammenlignet med de to foregående år:

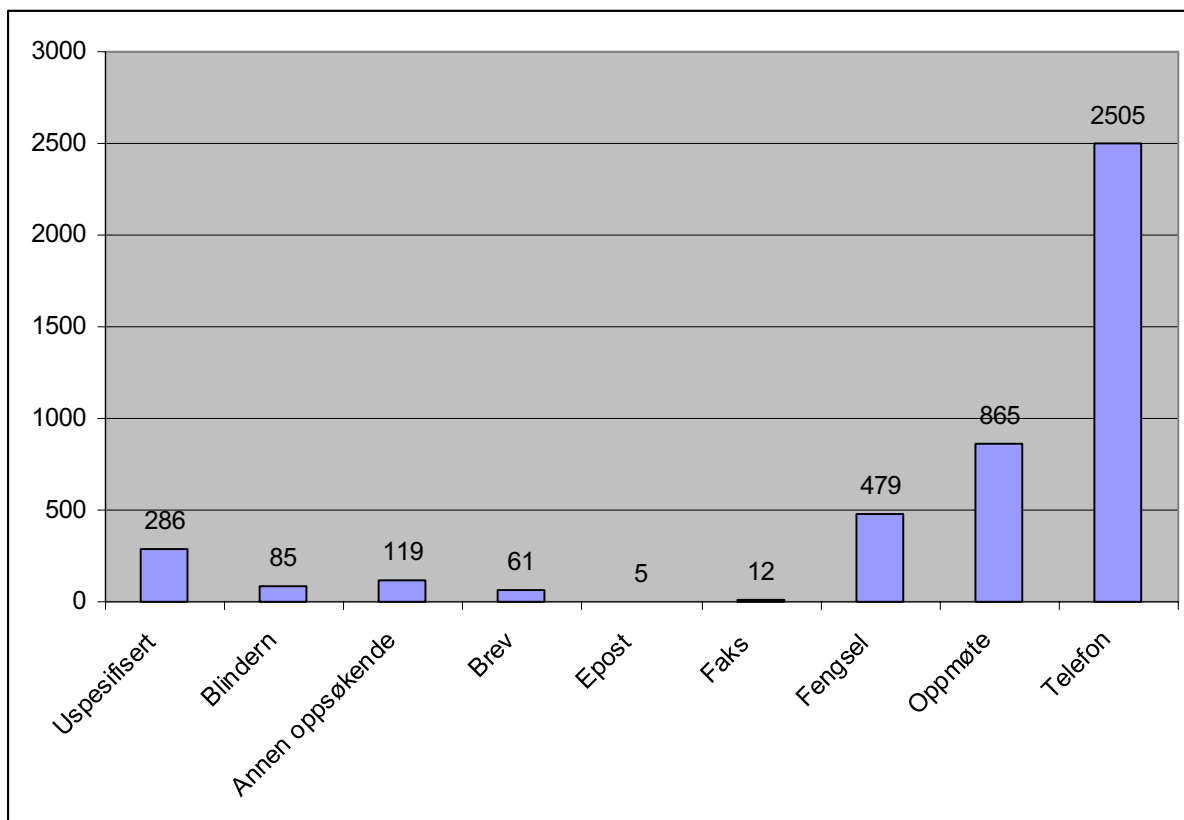
Tabell 2

ÅR	Muntlig	KSI	Skriftlig	Uspesifisert
2007	3170	303	294	650
2006	2844	376	307	412
2005	2869	521	302	248

3.5. Mottakssted

Tabell 3

Over 80 % av henvendelsene til Juss-Buss skjer ved at klientene selv kontakter oss, enten ved personlig oppmøte i våre lokaler, eller gjennom telefon, brev, e-post eller faks. Denne type henvendelser har holdt seg noenlunde stabilt de siste årene.

683 henvendelser kom inn gjennom oppsøkende virksomhet (Blindern, fengsel, voksenopplæringer osv.), og ofte er disse sakene av stor velferdsmessig betydning for klienten. Tallet er noe høyere enn i de foregående år, da vi fikk inn 527 saker gjennom oppsøkende virksomhet. Tallet var 550 i 2005

Økningen skyldes at vi har etablert en egen gruppe som jobber særlig med oppsøkende virksomhet. Denne gruppa hadde store deler av året saksmottak på Blå Kors en gang i uka. En målsetning for 2007 var å øke sakstilfanget fra oppsøkende virksomhet. Det økende antallet saker viser at samarbeidet med Blå Kors har vært vellykket.

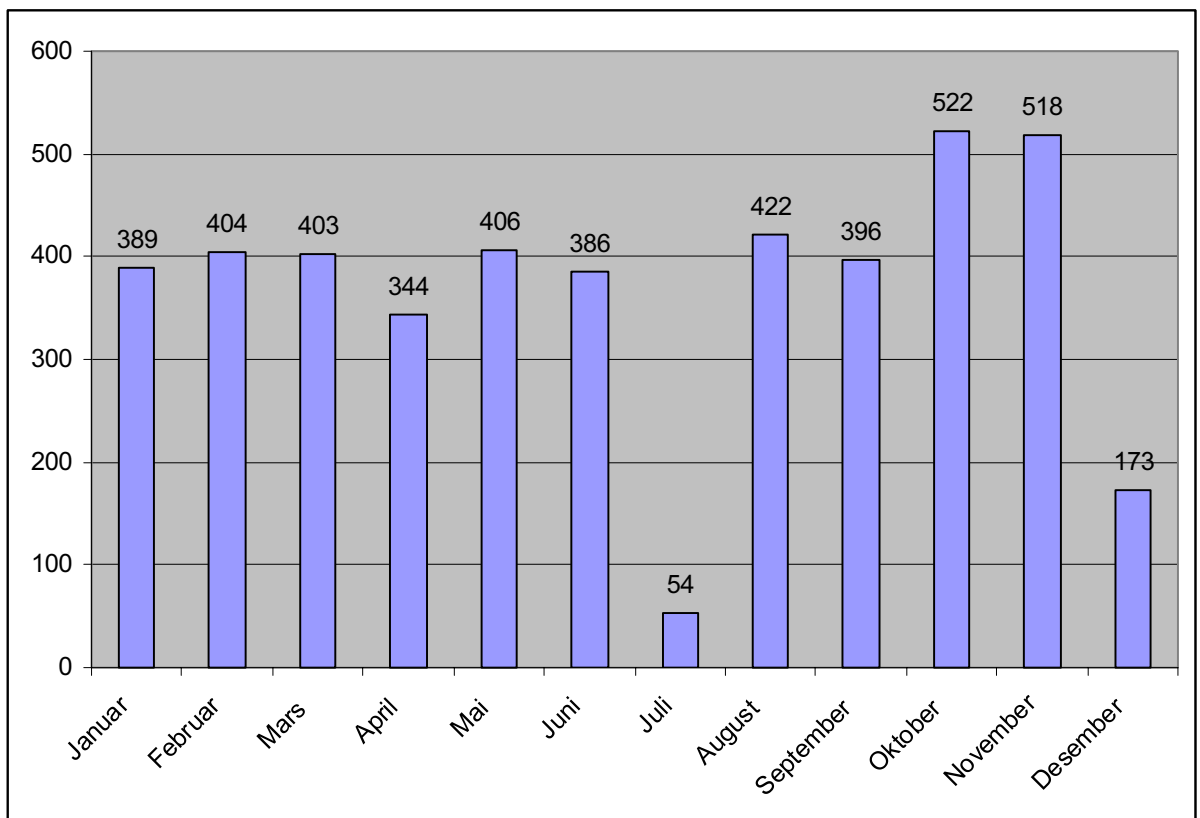
Det er videre dessuten ikke tatt høyde for at klienter kontakter oss i våre lokaler selv om de ble gjort oppmerksomme på Juss-Buss gjennom vår oppsøkende virksomhet. Oppsøkende virksomhet har således en større effekt enn det som framkommer av statistikken.

Antall henvendelser mottatt på Blindern, Universitetet i Oslo i 2007 var 85. Dette er en nedgang fra året før. Som vi skal se har ikke antall henvendelser fra studenter gått nevneverdig ned. Dette betyr at flere studenter valgte å oppsøke Juss-Buss i Arbins gate eller pr. telefon.

Antall registrerte henvendelser fra innsatte i fengsler har økt med nesten 100 saker i 2007. I 2006 var antallet saker 395, og året før 412.

3.6. Mottaks måned

Tabell 4

I 2007 tok vi inn flest saker i høstmånedene, spesielt oktober og november. Den samme tendensen har vist seg de to siste årene.

Ellers er det grunn til å merke seg at sakstilfanget er svært stabilt, rundt 400 saker pr. måned. Antall henvendelser i april og desember er imidlertid noe lavere. Dette skyldes jule- og påskeferieavvikling. Vi hadde kun ett saksmottak i juli, resten av måneden var vi stengt.

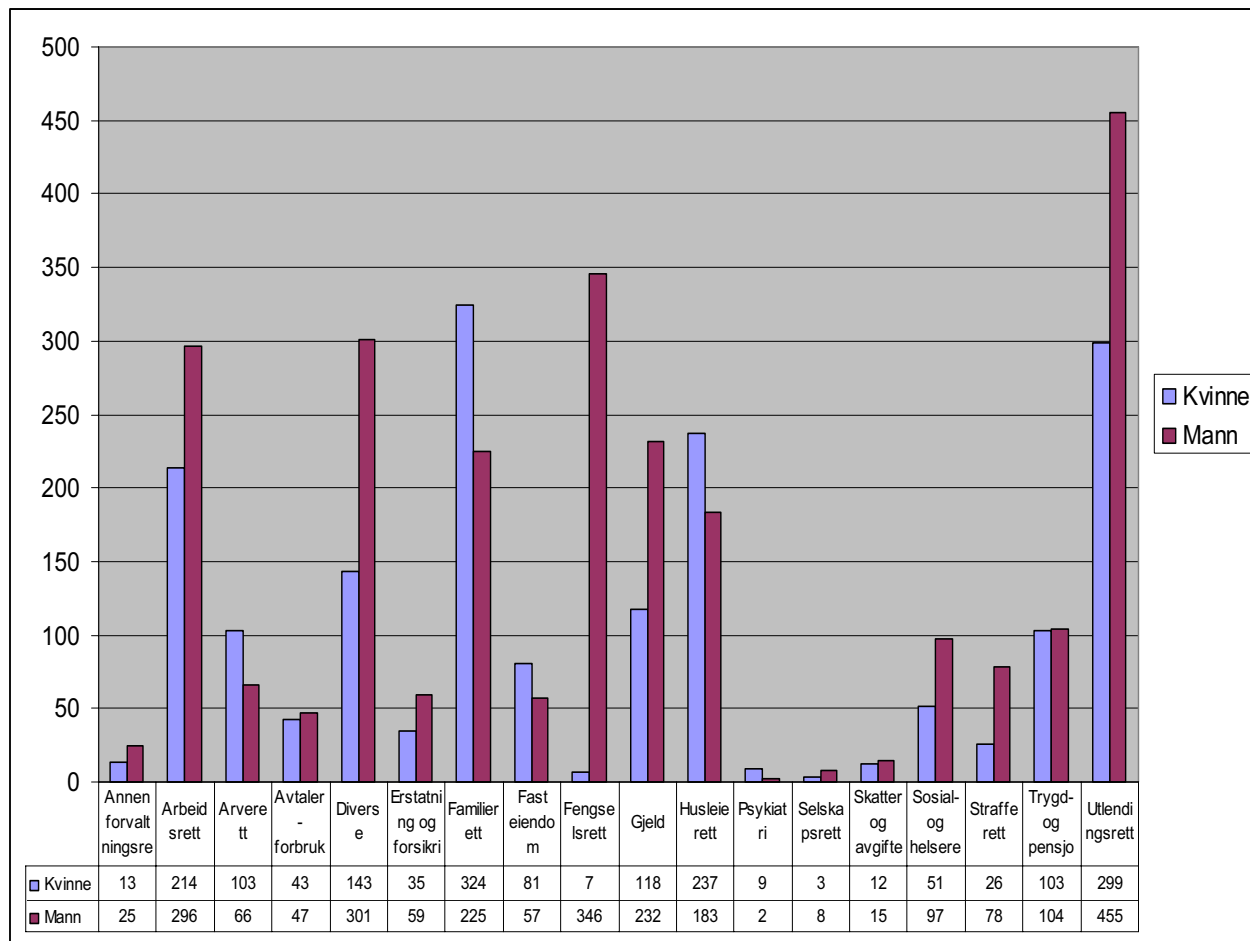
4. Opplysninger om de som søker råd hos Juss-Buss

4.1. Kjønn

I 2007 mottok vi 4417 saker. Av disse var 1821 kvinner og 2596 menn. Med andre ord sto menn for 58,8 % av henvendelsene. Også i fjor var det en klar overrepresentasjon av menn, da var 61 % av klientene menn. I 2005 og 2004 utgjorde henvendelse fra menn henholdsvis 59 % og 55 % av det totale sakstilfanget. Tallene viser klart at Juss-Buss har flest mannlige klienter, også over tid. Hvis vi går så langt tilbake som i 1986, var tallet henholdsvis 66 % menn og 34 % kvinner.

Begrunnelsen for den skjeve fordelingen ligger at JURK (Juridisk rådgivning for kvinner) har sine lokaler i samme bygning som oss. Disse tar derfor en god del av de kvinnelige klientene som ellers ville ha kommet til Juss-Buss.

Tabell 5

Tabellen viser en oversikt over kjønnsfordelinga på de ulike rettsområdene. Her ser vi kvinnene er overrepresentert når det gjelder spørsmål om arverett, boligrett, familierett, fast eiendom, psykiatri. Antallet henvendelser fra menn er bare klart mer

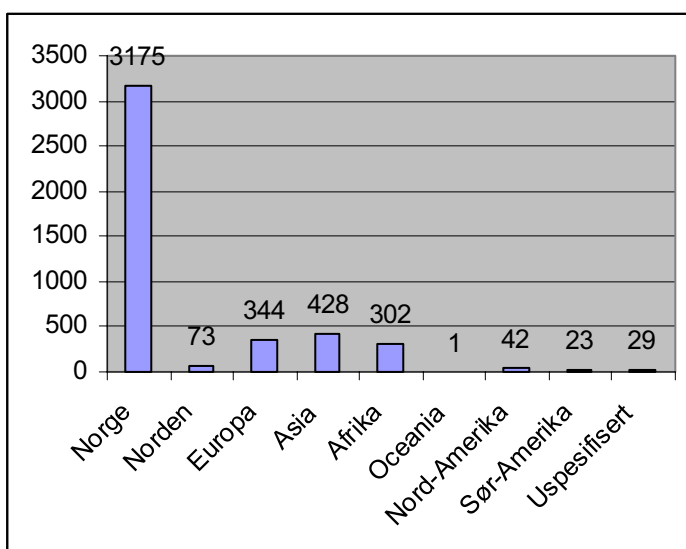
representert når det gjelder fengsels- og strafferett (98 % menn), arbeidsrett (58%), utlendingsrett (60 % menn) og spørsmål om gjeld (66 %) For de øvrige rettsområder er kjønnsfordelinga relativ lik.

At menn er overrepresentert i fengselsaker, skyldes naturlig nok at det sitter langt flere menn i norske fengsler enn kvinner. Videre er grunnen til at menn har flest gjeldsspørsmål at en stor andel av denne klientgruppa sitter i fengsel og kommer inn i systemet etter oppsøkende virksomhet i fengslene. Den skjeve fordelingen i favør av menn i utlendingssaker, skyldes bl.a. at mange av sakene gjelder spørsmål om utvisning av straffedømte utlendinger, hvor menn er klart overrepresentert.

Dersom vi sammenlikner statistikken med tidligere år, ser vi samme tendens. Dette tyder på at menn og kvinner har ulikt rettshjelpsbehov som det er vist i gjentatte undersøkelser om rettshjelpsbehovet¹. En annen forklaring kan være at kvinner er mer tilbøyelige til å benytte seg av gratis rettshjelp, sammenliknet med menn. Som påpekt av Fafo sin levekårsundersøkelse fra 2007 er kvinner mer avhengig av velferdsstaten enn menn².

4.2. Nasjonalitet

Tabell 6

71,8 % av klientene har norsk statsborgerskap, men mange av disse har et annet opprinnelsesland. Prosentandelen har de siste fem årene ligget et sted mellom 70-80 %.

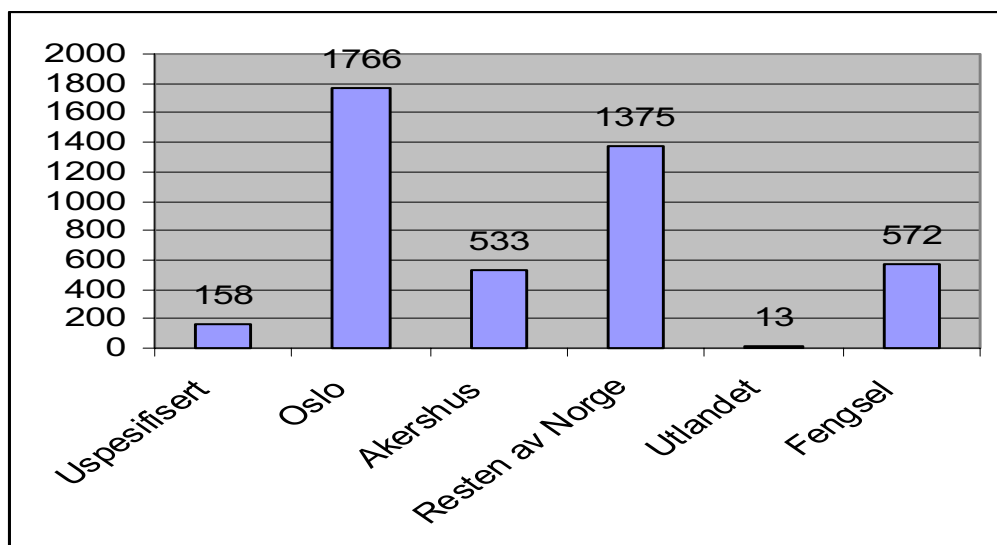
Ellers har vi flest klienter fra andre europeiske land enn de nordiske, samt asiatiske og afrikanske klienter. Flest klienter kommer fra Irak (135), Somalia (83), Iran (70), Pakistan (46), Etiopia (42) og Afghanistan (40) og Polen (40). Klientene fra disse landene, med unntak av de polske, har som regel utlendingsrettslige problemer. De polske har som regel arbeidsrettslige problemer de trenger hjelp til å løse.

¹ Se bl.a. Ane Broch Graver m.fl. *Retts hjelp 2001* Juss-Buss stensils serie nr. 85

² Se Magne Bråten m.fl.: *Levekår på vandring* FAFO 2005:05 side 111.

4.3. Bosted

Tabell 7

Som tidligere viser statistikken at de fleste av våre klienter kommer fra Oslo og Akershus. Henvendelser fra klienter bosatt i Oslo-området utgjorde omtrent 52 % av henvendelsene i 2007. Dette var en økning på 2 % fra året før.

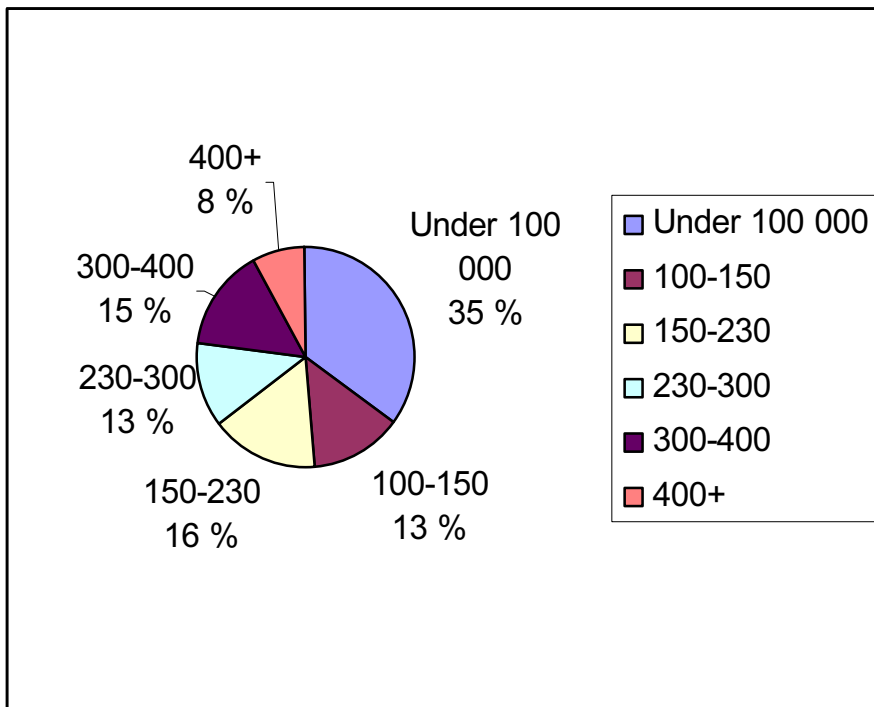
Nesten 31 % oppgir imidlertid at de er bosatt i "resten av Norge", det vil si utenfor Oslo og Akershus. Dette befestet at Juss-Buss er et tilbud for hele den norske befolkningen. Av naturlige grunner er det imidlertid på indre Østlandet vi har vårt største nedslagsfelt. Det er naturlig at klienter fra andre landsdeler henvender seg til studentrettshjelpstiltakene i Bergen, Tromsø og Trondheim.

4.4. Inntekt

Av klientene til Juss-Buss i 2007 svarte 4024 på spørsmålet om hvor mye de tjener. Det gir en svarprosent på 91,1 %.

Av de spurte svarte 35 % at de har en inntekt på under kr. 100 000 brutto i året. 13 % tjente brutto kr. 100 000-150 000, 16 % tjente mellom kr. 150 000-230 000. 64 % av Juss-Buss sine klienter i 2007 tjente altså under inntektsgrensa i lov om fri rettshjelp på kr. 230 000. Til sammenlikning er gjennomsnittslønna i Oslo kommune 259 301 etter skatt i følge Fafos undersøkelse fra 2007. (Se Fafo-rapport 2007:05 side 114).

Tabell 8 Inntekt

Juss-Buss sine klienter har derfor en inntekt som ligger betraktelig under gjennomsnittet for befolkningen for øvrig. Dette skyldes selvsagt at vi har et uttalt ønske om utfylle det øvrige rettshjelpsbehovet, og får derfor henvendelser fra personer som enten ikke har råd til å oppsøke advokat, eller faller utenfor det offentlige rettshjelpstilbud. En stor andel av våre klienter mottar sosialstønad, har gjeldsproblemer eller er innsatte i fengsler. Mange har dessuten innvandrerbakgrunn og disse har betraktelig lavere inntekt enn majoritetsbefolkningen (Fafo 2007:05 side 114).

Sammenliknet med i fjor er andelen "fattige" stabil. I år er det 35% av klientene som opplyser at de har en inntekt under kr. 100 000 i året. I fjor var andelen 34 %. 64 % av klientene som kommer til Juss-Buss oppgir å ha en årsinntekt under kr. 230 000 i året, som er inntektsgrensa i lov om fri rettshjelp. Dette viser det at blant gruppa som faller inn under inntektsgrensa er behovet for gratis rettshjelp svært stort. Mange av dem som er fattige har problemer som faller utenfor det saklige dekningsområdet til loven, og er derfor overlatt til et gratis rettshjelpstilbud som Juss-Buss, for å kunne få bistand til sine juridiske problemer. Etter vårt syn dokumenterer dette at rettshjelpstilbudet for de fattigste i landet er altfor svakt utbygd³.

³ For en nærmere drøftelse se Hippe/Refsdal: *Rettsjelp til fattige* Kritisk Juss nr. 4 2007.

4.5. Advokatbruk

259 av klientene som henvende seg til Juss-Buss opplyste av de hadde vært i kontakt med advokat først. Dette utgjør litt i underkant av 6 % av vår klientmasse. Andelen klienter som oppgir dette har gått ned de siste årene. I 2005^[m2] var tallet 10 %, og året før 13 %. Til sammenlikning var det 33 % som oppga at de hadde kontaktet advokat i saken sin i 1995. 6, 7 % mot 33 % i 1995 må sies å være en drastisk nedgang.

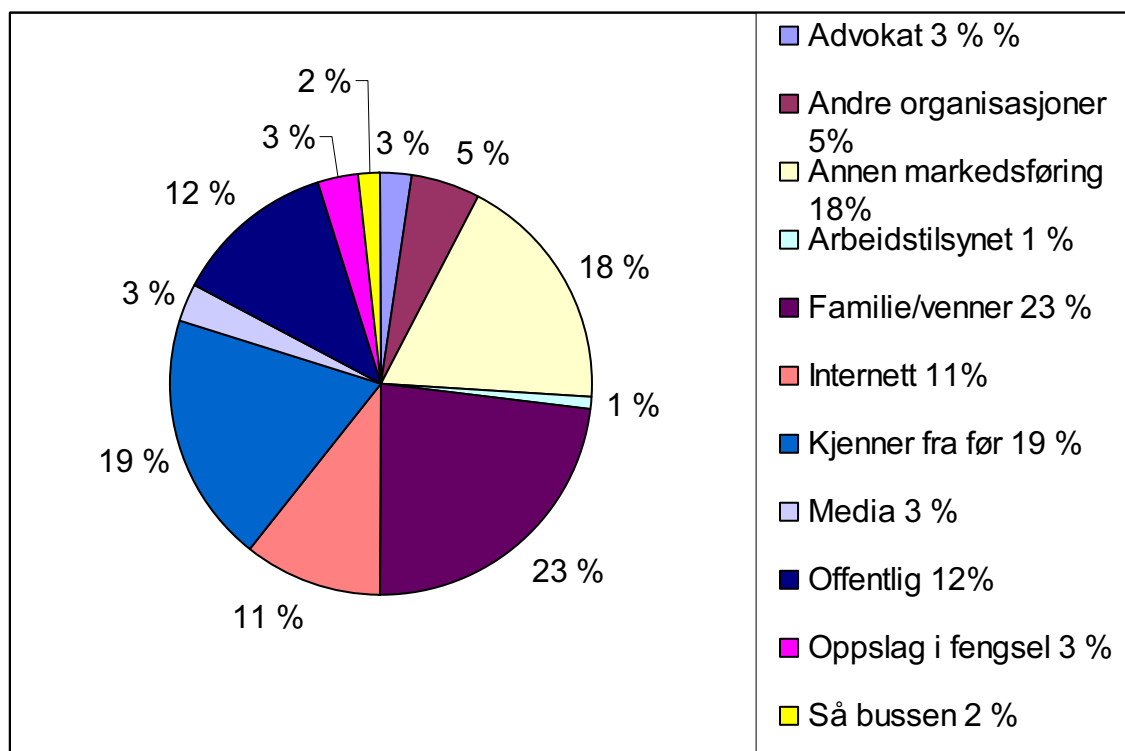
Det er vanskelig å si noe om årsaken til denne utviklingen, og hvorfor andelen nå er så lav. En mulig høyere terskel for å kontakte advokat kan være en årsak. Det er også ofte slik at klientene synes at utgifter til advokat blir svært høye, og ønsker derfor å undersøke litt om saken før de eventuelt kontakter advokat. Prisene på advokattjenester har økt kraftig de siste årene. En annen årsak kan være at reglene om fri rettshjelp ble innsnevret på nittitallet.

57 klienter oppgir at de har vært i kontakt med Fri Rettshjelp.

Disse tallene viser uansett at Juss-Buss i liten grad konkurrerer med de private advokatene og andre offentlige tilbud. Klientene som oppsøker Juss-Buss oppsøker oss som førstelinjehjelp. Dette viser behovet for å ha et fragmentert og spesialisert rettshjelpstilbud, fordi ulike grupper trenger ulike tilbud. Suksessen med spesialiserte tiltak som Gatejuristen og NOAS underbygger dette.

4.6 Hvordan kom klientene i kontakt med Juss-Buss

Tabell 9

Vi ser av tabellen at klientene får kunnskap om Juss-Buss på mange forskjellige måter. Mer enn hver femte klient oppgir at familie og venner har tipset dem om oss. Dette viser viktigheten av å ha et sosialt nettverk som kan hjelpe folk med rettsproblemer til riktig instans. Videre sier nesten hver femte klient at de kjenner Juss-Buss fra før, dvs. at de ikke med sikkerhet hvor de har fått kunnskap om oss. "Annen markedsføring" er også en stor kategori. Dette omfatter plakater, oppslag og brosjyrer som deles ut på offentlig kontorer.

4.7. Medlemskap i SiO og fagorganisasjon

I 2007 fikk vi 217 klienter som oppga at de var medlem av SiO. Det utgjør 4,9 % av vår klientmasse. I 2006 fikk vi 223 klienter som var medlem av SiO.

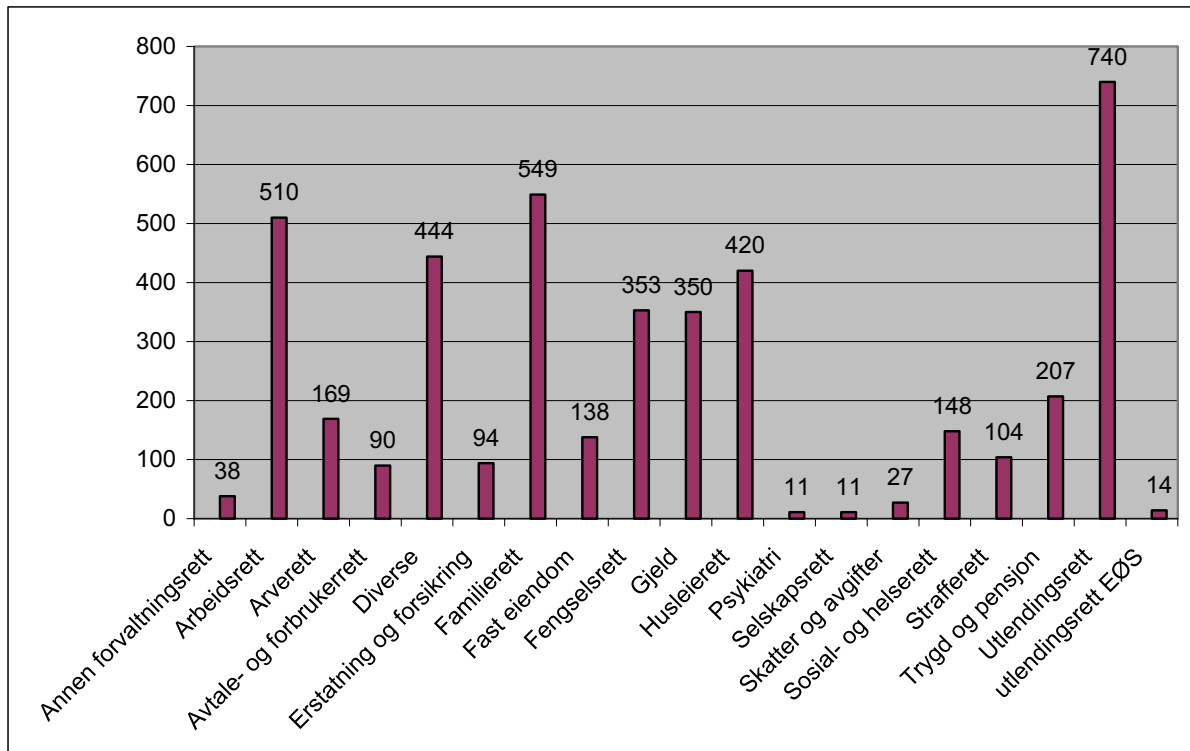
85 saker kom inn på saksmottaket på Blindern. Hensynet til diskresjon gjør at en del klienter ønsker å møte opp i våre lokaler eller kontakte oss pr. telefon. Standen på Blindern er imidlertid helt essensiell for at studenter skal få kunnskap om oss.

I tillegg oppgav 731 klienter at de var medlem av en fagorganisasjon.

5. Rettshjelp i gruppene

5.1. Fordeling av saker etter rettsområder i 2007

Tabell 10

Tabell 10 viser sakene fordelt på rettsområder. Henvendelsene vi mottar fordeler seg over mange forskjellige rettsområder. Hovedsakelig faller spørsmålene vi mottar innenfor Juss-Buss' kjerneområder, men vi får også en del saker som ikke omhandler rettsområder vi jobber med, for eksempel skatter og avgifter, forsikring og erstatning. I slike tilfeller henviser klientene til andre tiltak, slik at de kan få hjelp et annet sted.

Juss-Buss mottar flest henvendelser innenfor utlendingsretten, hele 740 saker. Tallet innebærer en økning på over hundre saker fra fjoråret. Også i 2006 og 2005 var dette det største saksområdet. Tallet har ligget stabilt på rundt 600 saker de siste årene. Det betyr at det er et stort udekket rettshjelpsbehov innenfor dette området. Det er naturlig nok folk med innvandrerbakgrunn som har flest problemer innenfor dette rettsområdet. Det er dokumentert at innvandrergupper i Oslo har en gjennomsnittsinntekt godt under det som er vanlig i befolkningen for øvrig, se ovenfor punkt 4.4. Det betyr at disse sjeldent vil ha råd til å betale for advokat dersom de trenger juridisk bistand. Denne gruppen er derfor avhengig av gratis rettshjelpstiltak som Juss-Buss for å kunne få gjennomslag for sine rettigheter.

Den nest største gruppen er familierett, med 549 saker. I 2006 var antall henvendelser innenfor dette rettsområdet mye lavere, nemlig 358. Økningen skyldes at vi i løpet av 2007 tok opp familierett som nytt arbeidsfelt.

På tredjeplass kommer arbeidsrett, med 510 saker. Dette er en liten nedgang fra i fjor, hvor tallet var 573. Ser vi tallene over flere år, ser vi imidlertid at tallet har vært

relativt stabilt de senere årene. I 2003 og 2004 lå antall saker på litt i underkant av 500.

Boligrett og fengsels- og strafferett er henholdsvis det fjerde og femte største saksområdet. Sakstilfanget innenfor disse rettsområdene har vært relativt stabilt de senere årene. Deretter følger gjeldsproblemer.

For de øvrige rettsområdene har sakstilfanget ligget stabilt de senere år.

5.2. Sosial-, trygde- og arbeidsrettsgruppa (SAG)

SAG behandlet 865 saker i 2007. Dette er en økning på én sak fra i fjor. Mellom rettsområdene som SAG jobber med fordeler imidlertid sakene seg litt annerledes, 148 saker innenfor helse- og sosialrett, 207 innenfor trygderett og 510 innenfor arbeidsrett. Dette innebærer at sosial-, helse-, og trygderettssakene har økt noe fra i fjor, mens antallet arbeidsrettssaker har sunket noe.

5.2.1. Sosial- og helserett

Det er saker om stønad til livsopphold som utgjør den største delen av sakstilfanget på dette området. Vi ser ofte at forvaltningens veilednings- og opplysningsplikt ikke er tilstrekkelig for at sosialklientenes rettssikkerhet sikres på en tilfredsstillende måte. Vi opplever også at veiledningsplikten brytes overfor denne gruppen. Fordi den velferdsmessige betydningen av utfallet i disse sakene er meget høy, er det ekstra viktig med juridisk bistand.

Annet	42
Bostøtte	11
Forpleiningsstønad	1
Hjelp i hjemmet	1
Kvalifiseringsprogrammet	1
Nødhjelp	5
Rett til bolig	16
Saksbehandlingsklager	4
Sekundærbolig	1
Stønad til livsopphold	55
Tilbakebetalingskrav	2
Tvangsinngrep	2
Veiledningsplikt	5
Ytelser under opphold i institusjon	2
SUM	148

Nedenfor følger et eksempel på en sosialrettssak:

Sakens bakgrunn:

K er uføretrygdet uten fast bopel i Oslo. Bor periodevis hos kjente og ukjente. Har hatt en rekke problemer med ulike sosialkontor, både i bydelen hvor han er folkeregistrert og i bydelen hvor han i lengre perioder har bodd i sin mors kommunale

bolig. Der er han blitt kastet ut. K har nå på egen hånd funnet seg en leiebolig, men har ikke nok penger og må søke om sosialstønad. K henvender seg til Juss-Buss da han på flere sosialkontor blir avvist med at han ikke er deres ansvar.

Sakens rettslige side:

Sosialkontorene har en alminnelig veiledningsplikt etter forvaltningsloven § 11 første ledd. Dersom noen henvender seg til urette myndighet, skal organet "om mulig" vise vedkommende til rett organ. Etter forvaltningslovforskriften § 4 skal skriftlig henvendelse i alminnelighet oversendes rett myndighet direkte. Ved henvendelse i sak som hører under sideordnet organ bør organet selv gi veiledning eller bistand dersom det er mest praktisk for vedkommende som har henvendt seg. Det gjelder en skjerpet veiledningsplikt for sosialtjenesten etter sosialtjenesteloven § 4-1.

Hva ble gjort:

Juss-Buss henviste K til sosialtjenestens plikt til å ta i mot hans søknad og oversende den til rett organ, eventuelt veilede K i hvor han skulle henvende seg. Tre måneder senere tok K kontakt igjen. Han var igjen blitt avvist, både ved NAV-kontoret i bydelen han var folkeregistrert og mottok trygden sin, i bydelen han sist oppholdt seg og i den bydelen han som bostedsløs eventuelt kunne henvende seg basert på fødselsdato. Juss-Buss ringte da de to første sosialkontorene. Ved begge var svaret at de ikke kunne finne noe informasjon om K i sine arkiver, men at de alltid ga veiledning i slike saker. Juss-Buss ga sosialkontorene beskjed om at de ville møte opp sammen med K ved neste henvendelse.

Sakens utfall:

Da Juss-Buss ringte K en drøy uke senere hadde K selv tatt kontakt med et av sosialkontorene på nytt. Søknad om støtte til husleie og innbo var blitt innvilget umiddelbart.

Rettspolitisk poeng

Det er etter Juss-Buss' erfaring et generelt problem i sosialsaker at brukerne ofte får muntlige avslag når de henvender seg til sosialkontorene. Dette gjør at det blir umulig å få innsyn i hvordan sosialtjenesten har vurdert saken, og klageadgangen avskjæres. Det ovennevnte eksemplet illustrerer også hvilke konsekvenser det kan ha for ressursvake grupper når veiledningsplikten svikter.

5.2.2. Trygderett

Alderstrygd	1
Andre langvarige ytelser	5
Andre midlertidige ytelser	19
Annet	43
Arbeidsløshetsstrygd	8
Attføring	24
Barnepensjon	2
Etterbetaling	5
Etterlattepensjon	1
Grunnstønad	1
Rehabiliteringsytelser	12
Stønad til enslige	3
Svangerskapsytelser	9
Sykepenger	11
Tilbakebetalingskrav	12
Trekk i trygd	7
Uføretrygd	22
Ung ufør	9
Yrkesskade	9
Ytelsens størrelse	4
SUM	207

Attføringsytelser og uførepensjon har vært de dominerende sakstypene innenfor trygderetten de siste årene. Det er tilfelle også for 2007.

Nedenfor følger en trygderettssak:

Sakens bakgrunn:

K hadde fått tilbud av sin arbeidsgiver om en ny stilling som innebar at hun måtte flytte langt. K var i utgangspunktet positiv til dette, men hadde noen betingelser og var usikker på om kontraktstilbudet tilfredstilte arbeidsmiljølovens krav. Etter mye om og men takket hun nei til jobbtilbudet, da hennes betingelser for å ta stillingen ikke kom inn i det endelige kontraktstilbudet. Like etter dette ble K oppsagt, begrunnet i virksomhetens forhold, og hun søkte om dagpenger. Disse ble innvilget, men med en forlenget ventetid på åtte uker, begrunnet både i at hun hadde sagt opp sin stilling uten grunn og at hun var sagt opp på grunn av forhold som kunne bebreides henne selv.

Sakens rettslige side:

Etter folketrygdloven § 4-10 a) innvilges dagpenger etter en forlenget ventetid når medlemmet har sagt opp sin stilling uten rimelig grunn. Det samme gjelder når medlemmet er sagt opp på grunn av forhold som kan bebreides vedkommende, jf § 4-10 c).

Hva ble gjort:

Juss-Buss klaget på vedtaket. Det ble anført at vilkårene ikke var oppfylt for hverken § 4-10 a) eller c). K hadde uomtvistelig ikke sagt opp selv, og hadde levert kopi av oppsigelsen hun hadde mottatt til NAV. Denne var begrunnet i virksomhetens forhold og kunne derfor umulig bebreides K. Om den så hadde vært begrunnet i arbeidstakers forhold ville den ikke vært saklig. Juss-Buss' påpekte at NAV hadde lagt til grunn både at K hadde sagt opp selv og blitt oppsagt. NAV hadde forut for vedtaket alle de dokumenter Juss-Buss viste til i klagen, og Juss-Buss kom heller ikke med noen opplysninger K ikke hadde gitt NAV allerede på søknadstidspunktet.

Sakens utfall:

Vedtaket ble omgjort og dagpenger ble innvilget uten forlenget ventetid.

Rettspolitisk poeng:

K var alminnelig ressurssterk og hadde åpenbart en god sak. Dette skjønnte hun imidlertid ikke selv før hun tok kontakt med Juss-Buss med spørsmål om hun var blitt lovlig oppsagt. Hun hadde problemer med å orientere seg i regelverket og å sammenligne dette med vedtaket, som også var vanskelig å forstå. Ved forespørsel til NAV ble hun henvist til vedtaket og klageadgangen. Saken illustrerer hvor problematisk det kan være at det er vedtaksmyndigheten selv som skal veilede K i hvordan hun bør gå frem for å klage.

5.2.3. Arbeidsrett

Annet	92
Ansettelse, arbeidsinstruks	17
Arbeidskontrakt	25
Arbeidsmiljø	18
Arbeidstid	5
Attest	3
Avsjed	19
Diskriminering	3
Endring av arbeidsforhold	16
Feriepenger	26
Ferietid	2
Konkurs/lønnsgaranti	10
Lønn	142
Midlertidig ansettelse	10
Oppsigelse	105
Permisjon	4
Skatter og avgifter	5
Sykepenger fra arbeidsgiver	8
SUM	510

De fleste sakene vi får innenfor arbeidsretten er oppsigelsessaker og saker som omhandler lønn. Mange som henvender seg til Juss-Buss er ikke fagorganiserte. Dessuten har vi det siste året fått flere henvendelser fra arbeidstakere fra Øst-Europa, som særlig er tilknyttet byggebransjen.

Et hovedinntrykk er at det er mange useriøse arbeidsgivere særlig i renholdsbransjen, serveringsbransjen og byggebransjen. Spesielt er disse bransjene representert med uavklarte og litt diffuse arbeidsforhold. Vi ser også en del bruk av ulovlige midlertidige ansettelser innenfor disse sektorene.

Nedenfor følger en typisk sak innenfor arbeidsrett:

Sakens bakgrunn:

K var fra Litauen og hadde fått arbeidstillatelse i ett år basert på en arbeidsavtale undertegnet sammen med arbeidsgiver på et politikammer. K henvendte seg til Juss-Buss da det ikke ble betalt lønn. Lønnskravet var godt dokumentert med en formriktig arbeidskontrakt og timelister. Arbeidet gjaldt renhold.

Sakens rettslige side:

Kravet på lønn fulgte av hvor mye som var arbeidet og hva som var avtalt om lønn.

Hva ble gjort:

Juss-Buss skrev på vegne av K påkrav som ble sendt arbeidsgiver. Dette ble besvart med at arbeidsavtalen ikke innebar noen realitet. Den var bare inngått for å hjelpe K inn på arbeidsmarkedet i Norge. Arbeidsgiver hevdet også at K hadde arbeidet på eget initiativ, noe han ikke hadde godkjent. Saken ble så av Juss-Buss klaget inn til Forlikrådet i Oslo.

Sakens utfall:

K fikk medhold for hele sitt krav i Forlikrådet, og pengene utbetalt. Det var da gått nesten to år siden lønnskravet opprinnelig forfalt.

Rettspolitisk poeng:

Krav på lønn er saker av stor velferdsmessig betydning for den enkelte. I eksempelsaken var kravet godt dokumentert og arbeidsgivers innsigelser fullstendig irrelevante for kravets rettmessighet. Likevel krevde det mye tid og ressurser å få drevet inn kravet og det tok svært lang tid. Dette er et gjennomgående problem i slike saker. Arbeidsgiver kan trenere prosessen ved å nekte å forholde seg til kravet. Dette er en kamp mange arbeidstaker ikke orker å ta, i allefall ikke på egenhånd

5.3. Fengselsrettsgruppa (FEG)

Fengselsgruppa har i tillegg til saker etter straffegjennomføringsloven, spesialisert seg i husleierett.

Fengselsgruppa behandlet 877 saker i 2007. Antallet fengselssaker har gått noe ned siden 2006, fra 480 til 353 saker. Dette skyldes at vi endret statistikkføringen fra 2006. Tidligere år har strafferett og straffegjennomføring vært statistikkført som ett sakfelt. Fra og med 2007 ble "Strafferett" egen kategori. Vi fikk inn 104 slike saker i 2007. De fleste av disse sakene handler om gjenopptakelse av straffesaken og mindre saker av strafferettslig karakter, som promillekjøring. I slike saker hjelper vi klienten med å komme i kontakt med riktig offentlig organ.

I 2007 var antallet boligrettssaker 420. Også dette er en liten nedgang fra i fjor. Tallet har ligget stabilt på mellom 450-500 saker de siste årene.

5.3.1 Fengselsrett

§12-soning, § 16-soning	17
Annet	57
Arbeid/utdanning	2
Benådning	12
Brev, besøk, telefon	19
Bøter	1
Dokumentinnsyn	6
EMK	2
Frigang	1
Helsetjenester	17
Løslatelser	52
Metadon/subotex	2
Overføringer	88
Permisjoner, fremstilling, straffavbrudd	60
Ransaker, kontroller, urinprøver	6
Reaksjoner	6
SOM-klage	2
Sosialtjenesten	3
SUM	353

Kategorien "Annet" forekommer hyppig i tabellen. Det skyldes at innsatte ofte har svært sammensatte problemer, som gjør det vanskelig å rubrisere et spørsmål innenfor en spesifikk kategori. Dette understrekes også i Fafo sin undersøkelse om "Levekår blant innsatte" fra 2004. At ressursvake grupper har mange og komplekse rettsproblemer understrekes også i flere rettshjelpsundersøkelser (se blant annet Skaug/Graver: *Retts hjelp 2001* s. 46-47).

Ellers er det "Overføringer" som er den sakstypen som forekommer oftest i tabellen. Dette er spørsmål om overføringer mellom ulike soningsformer, dvs. fra fengsler med høyt sikkerhetsnivå til fengsler med lavt sikkerhetsnivå. Også saker om overføringer til fengsel med samme sikkerhetsnivå forekommer ofte. Grunnen til at innsatte ønsker hjelp med denne typen saker, er at de gjerne ønsker å komme nærmere familie og annet sosialt nettverk.

Denne kategorier omhandler også utlendinger som ønsker å sone straffen i hjemlandet. Juss-Buss opplever at særlig mange utlendinger har det vanskelig i fengslene – de får svært sjelden permisjoner og fremstillinger, i tillegg til å bli nedprioritert for skoleplasser og lignende. Dette gjør at utlendinger soner tyngre enn sine norske medfanger.

Fengselsgruppa får også mange henvendelser om permisjoner/fremstillinger og prøveløslatelse, henholdsvis 60 og 52 saker. Mange innsatte opplever at kontaktbetjenten ikke gir den nødvendige hjelpen som kreves for å utarbeide slike søknader, og henvender seg derfor ofte til fengselsgruppa på Juss-Buss for å få hjelp.

Nedenfor følger to saker innenfor fengselsrett:

SAK 1

Sakens bakgrunn

K er en innsatt på 19 år som soner en relativt kort dom, men på høyt sikkerhetsnivå. Han er innsatt for andre gang. Første gang han ble idømt fengselsstraff var han 17 år. K er litt hyperaktiv, men har ikke fått noen diagnose. På grunn av alderen og tidligere erfaringer med barnevern og straffeomsorgen, har han problemer med autoriteter. På bakgrunn av dette har k fått en rekke disiplinærsaker og blir ofte isolert som straff. Han har ikke fått særlig oppfølging i forbindelse med sin unge alder og han har ikke fått utredning av AD/HD eller tilbud om samtaler i forbindelse med sine stadige disiplinærbrudd i fengselet.

Samtidig får k strengere og strengere reaksjoner for mindre og mindre disiplinærbrudd. I slutten av 2007 viste k Juss-Buss et vedtak han hadde fått samme uke. K hadde "plystret, ropt og hoiet til en annen medinnsatt gjennom vinduet". Dette var i henhold til vedtaket en oppførsel som bryter reglene for "ro, orden og disiplin" og k ble i henhold til straffegjennomføringsloven § 40 annet ledd bokstav d utelukket fra fellesskapet i seks dager. Han hadde også individuell lufting og hadde dermed ikke kontakt med noen mennesker i seks dager, med unntak av betjentene som kom med mat til ham, og de som fulgte ham til lufting.

Til sammenligning fikk en annen innsatt i samme fengsel fire dager isolasjon etter at det ble funnet hasj på cellen hans.

Hva ble gjort

Juss-Buss tilbød k å hjelpe ham med å klage på vedtaket, men k takket nei. Han mente at betjentene var "ute etter ham" og var redd for at "mas" fra hans side ville gjøre betjentene enda mer negativt innstilte overfor ham. Samtidig mente han at å klage ikke ville ha noen betydning. Han hadde hørt fra andre innsatte at man så å si aldri fikk medhold i klager. Ettersom Juss-Buss ikke kan ta en sak videre uten klientens samtykke, kunne vi bare ta med oss en kopi av vedtaket og notere anmerkningene hans i statistikken over misnøye fra innsatte, som fengselsgruppen startet å føre rundt jul i 2007.

Rettspolitiske poeng

Juss-Buss erfarer til stadighet at innsatte føler seg maktesløse når de får et vedtak de ikke er fornøyde med. For det første får betjentene vite om at en innsatt har klaget og mange innsatte føler at om de klager på dem blir de enda mer negative. For det andre blir svært få vedtak omgjort om de påklages til regionene, som er fungerer som klageinstans.

Et uklart regelverk med mange skjønnsmessige bestemmelser gjør at innsatte opplever uforutsigbarhet i hverdagen. Ingen forventer seks dager isolasjon for "hoiing", særlig ikke om en annen innsatt akkurat har fått fire dager isolasjon for besittelse av hasj.

Barn og unge i fengsel trenger ekstra oppfølging, det siste de trenger er uforutsigbarhet og isolasjon.

SAK 2

Sakens bakgrunn

K er en innsatt i slutten av 20-årene. Han har sittet inne i lang tid og har lenge slitt med tinnitus – øresus. Tinnitusen gjør at k ikke klarer å sove uten en såkalt tinnituspute, en pute med innebygget høyttaler som gir fra seg lyder, slik at tinnitusen ikke blir så plagsom.

En gang k var på permisjon fra fengselet, fikk han beskjed om å pakke tingene på cellen sin slik at den kunne benyttes ved hans fravær. K puttet alle eiendelene sine i bokser som ble satt på et lager. Da k kom tilbake fra permisjon, var tinnitusputen borte. K etterspurte puten, men ingen i fengselet kunne fortelle ham hvor den var. Da han spurte fengselet om de kunne skaffe ham en ny pute, var svaret nei.

Tinnitusputen har svært stor velferdsmessig betydning for k, da han ikke klarer å sove ordentlig uten denne. Tinnituspute kan man få gratis fra folketrygden om man har en tinnitusdiagnose, men som med mange andre hjelpemidler derfra, må man nøye seg med å få hjelpemiddelet én gang. Om man roter hjelpemiddelet bort, må man skaffe nytt selv. En tinnituspute koster i overkant av 800,- kroner. Med tanke på at en innsatt har 52,- kr om dagen som inntekt, ville det tatt en god stund før k ville hatt råd til å kjøpe en pute selv. Særlig betenkelig er det at det ikke var k som hadde rotet puten bort, men at den var blitt borte mens fengselet hadde ansvaret for den. Fengselet ville likevel ikke erstatte puten.

Hva ble gjort

Juss-Buss ringte på vegne av k til både fengselet og helseavdelingen i fengselet for å høre om noen kunne være behjelpelige med å skaffe k en ny tinnituspute. Da ingen tok ansvaret for at puten var blitt borte, sendte Juss-Buss et erstatningskrav til fengselet på vegne av k.

Sakens utfall

Tre uker etter at Juss-Buss sendte erstatningskrav til fengselet, fikk k beskjed om at han skulle få en ny tinnituspute av fengselet. Én uke senere fikk k utlevert en ny tinnituspute som helseavdelingen hadde bestilt for ham.

5.3.2 Husleierett

Annet	196
Dekningsbolig	1
Depositum/garanti	36
Dyrehold	4
Fremleie	2
Heving	10
Inngåelse av leiekontrakt	11
Krav om misligholdbeføyelser	26
Leieøkning	17
Næringslokale	4
Opphør av leieavtale	24
Oppsigelse	39
Opptak i husstand	1
Ro og orden	3
Tilbakehold av leie	6
Tilbakelevering av husrommet	8
Ulovlige pengeytelser	12
Utkastelse	13
Utleiers adgang til husrommet	4
Vedlikehold	3
SUM	420

FEG fikk 420 saker innenfor husleieretten. Det vanligste spørsmålet gjelder oppsigelse, deretter følger depositumsspørsmål. Vi ser av oversikten at sakene er relativt jevnt fordelt innenfor de ulike kategoriene. Det kan for øvrig påpekes at disse ikke er gjensidig utelukkende, noe som nok er årsaken til det høye hyppigheten av "Annet" i tabellen.

Nedenfor følger et eksempel på en husleiesak:

Sakens bakgrunn:

Tre jenter leide en leilighet gjennom en utleiemegler. Da en av jentene skulle flytte ut, fant de to andre en ny leietaker som skulle overta hennes plass i kollektivet. Da kontrakten skulle underskrives, ble den nye jenta foreskrevet et "kontraktsgebyr" på kr 3500,-. Da hun fortalte at dette var et gebyr hun ikke ønsket å betale, fortalte megleren at de da heller ville finne en annen person til å overta plassen i kollektivet. I frykt for å miste leiligheten ble gebyret innbetalt, og kontrakt underskrevet.

Hva ble gjort?

Vi tok først kontakt med megler for å se om utleier kunne være villig til å betale tilbake gebyret. Da dette ikke førte frem skrev vi en klage til Husleietvistutvalget der vi anførte at slike gebyrer en ulovlig ytelse etter husleieloven, og at gebyret uansett ble betalt under et sterkt press.

Sakens utfall:

Våre klienter vant fram i HTU, og fikk tilbakebetalt gebyret.

5.4. Innvandringsrettsgruppa (INNVA)

Innvandringsgruppa er den eneste gruppa på Juss-Buss som jobber med kun ett rettsområde. Utlendingsrett er også vårt største saksområde. I 2007 behandlet Innvandringsgruppa 754 saker. Det er en økning på 143 saker fra i fjor.

5.4.1. Innvandringsrett:

Annet	40
Arbeidstillatelse	60
Asyl	51
Bortvisning	1
Bosettingstillatelse	35
Oppholdstillatelse pga vold	1
Reisedokument: hjemlandets pass	18
SIS	2
Statsborgerskap	69
Studentopphold	9
Turistvising	31
Utvvisning	101
EØS	14
Familiegjenforening	322
SUM	754

Innvandringsgruppa jobbet mest med saker om familiegjenforening. Disse sakene er ofte veldig tidkrevende, og krever som regel at vi går inn som partsrepresentanter i forhold til utlendingsmyndighetene. Sakene er ofte vanskelige, fordi søkeren ofte befinner seg i land hvor infrastrukturen er svak. Kommunikasjonen til Norge blir vanskelig og mulighetene for å framskaffe tilstrekkelig dokumentasjon er små. På grunn av språk- og kulturforskjeller har ofte utlendinger i større grad enn nordmenn vanskelig for selv å ivareta sine partsrettigheter - behovet for retts hjelp er dermed større.

Nedenfor følger en eksempelsak om familiegjenforening

Sakens bakgrunn:

K er en somalisk kvinne som fikk innvilget opphold på humanitært grunnlag i 2005. Hun henvendte seg til Juss-Buss fordi hennes tre barn og hennes avdøde søsters to barn hadde søkt familiegjenforening, og UDI hadde allerede brukt over ett år på å behandle søknadene. Barna, som var i en alder fra åtte til femten år, hadde rømt til Etiopia og oppholdt seg uten omsorgspersoner i Addis Abeba.

Sakens rettslige side:

Utlendingslovens § 9, jf. Utlendingsforskriften §§ 23 og 24.

Hva ble gjort:

Juss-Buss skrev tillegg til søknadene fra alle fem barna. For de tre biologiske barna argumenterte vi med at det måtte gjøres unntak for kravet om underhold og ba om at UDI prioriterte saken. De to niesene har ikke samme rett til å få familiegjenforening med en tante i Norge, så i deres sak argumenterte vi med at herboende tante hadde

vært omsorgsperson for barna helt siden foreldrene deres døde i 2001. Vi dokumenterte også at hun regelmessig sendte penger til alle fem barna i Addis Abeba.

Sakens utfall:

UDI innvilget oppholdstillatelse i familiegjengenforening for de tre biologiske barna, og avslo søknaden fra de to niesene. Vi mener UDI ikke tok tilstrekkelig hensyn til barnas situasjon, og påklaget vedtaket for niesene. Utfallet av klagesaken er ikke avgjort p.t.

Den nest største kategorien er saker om utvisning. Vi får særlig mange utvisningssaker av straffedømte siden disse ikke omfattes av lov om fri rettshjelp. Klienter som henvender seg til oss med spørsmål om asyl blir henvist til Norsk Organisasjon for asylsøkere (NOAS).

Nedenfor følger et eksempel på en utvisningssak:

Sakens bakgrunn:

K er en mann fra Etiopia som henvendte seg til Juss-Buss fordi han hadde mottatt forhåndsvarsel om utvisning. K kom til Norge som enslig mindreårig asylsøker i 1997. Han fikk innvilget asyl, og er nå godt etablert i landet med fast jobb, kone og to små barn. I 2004 ble han dømt til 2 måneders fengsel på grunn av trygdesvindel.

Sakens rettslige side:

Utlendingslovens § 30 andre ledd og § 15 første ledd.

Hva ble gjort:

Juss-Buss fikk innsyn i dokumentene i saken fra UDI, og skrev kommentar til forhåndsvarslet. I kommentaren hevdet vi at en eventuell utvisning av K ville være uforholdsmessig overfor han selv og hans familie. Vi argumenterte med at gjentakelsesfaren for den kriminelle handlingen var lav og at hans tilknytning til Norge var sterk, både gjennom lang oppholdstid, jobb og familie. Vi anførte også at K var vernet mot retur, da det fortsatt ville være farlig for han å oppholde seg i hjemlandet.

Sakens utfall:

UDI henla utvisningssaken mot K.

5.5. Gjelds- og familierettsgruppa (GOF)

GOF behandlet 899 saker i fjor. Dette er omtrent en fordobling fra foregående år. Økningen skyldes at vi tok inn familierett som nytt saksområde i 2007. Tidligere jobbet vi bare med barnefordeling innenfor dette saksområdet. Som følge av det nye saksområdet, avsluttet vi arbeidet med psykiatri.

5.5.1. Familierett

Andre spørsmål om samboerforhold	15
Annet	24
Barnefordelig	114
Barnevern	20
Bidrag	21
Ektepakt	20
Ekteskap	20
Samboerkontrakt	10
Farskap	12
Foreldreansvar	11
Oppløsning av samboerforhold	63
Samværsrett og reisekostnader	5
Skifteoppgjør	131
Skilsmisse	83
SUM	549

De fleste sakene som GOF mottar innen familieretten omhandler skilsmisse, skifteoppgjør og barnefordeling. Slike spørsmål er av stor velferdsmessig betydning for de involverte parter. Vi er tilbakeholde med å gå inn som partsrepresentanter i slike saker, og forsøker så langt som mulig å oppfordre partene til å komme til løsninger i minnelighet. Særlig er dette viktig i saker hvor barn er involvert, fordi vanskelige skilsmisseoppgjør kan få negative konsekvenser for barna.

K var separert og kontaktet Juss-Buss fordi hans tidligere ektefelle hadde skaffet seg advokat. Paret hadde inngått en ektepakt om særeie før ekteskapets inngåelse. Advokaten sendte k et krav om skifte hvor det ble antydnet at det ikke eksisterte noen ektepakt. K ble selvfølgelig bekymret og kontaktet Juss-Buss for å få rede på rettsreglene rundt dette. Juss-Buss skrev brev til advokaten hvor vi tilbakeviste påstandene. Advokaten sendte et nytt brev hvor det nå ble krevd et pengebeløp for utgifter i forbindelse med et bryllup. Juss-Buss sendte på nytt et svarbrev hvor alle påstander ble tilbakevist. Saken var svært viktig for k, og viser hvor skremmende det kan være for enkeltpersoner og få brev fra profesjonen, særlig når de selv er uten mulighet til å skaffe seg advokat.

5.5.2. Gjeldsrett

Andre bestridelser av krav	57
Annet	123
Foreldelse	3
Forhandlinger med kreditor	64
Gjeldsordning	25
Lånekassen	13
Tvangsinndrivelse	44
Utenomrettslig inndrivelse	21
SUM	350

Juss-Buss mottok 350 gjeldssaker i fjor. Det er på samme nivå som årene før. Mange av sakene kan rubriseres i flere av de kategoriene. Det er grunnen til at de fleste henvendelsene plasseres i kategorien "Annet".

Her følger et eksempel på en gjeldssak:

K kontaktet Juss-Buss fordi han hadde ca kr 300 000,- i gjeld til Lånekassen som han ikke var i stand til å betale. K var ufør og ville heller ikke i fremtiden ha mulighet til å nedbetale denne. Juss-Buss sendte en søknad om sletting av kravet på bakgrunn av dette, som ble innvilget av Lånekassen. Saken var av stor velferdsmessig betydning for k, da det er svært tyngende å ha gjeld som man ikke er i stand til å betale.

6. Rettspolitikk

6.1. Rettspolitisk gruppe

Rettspolitiskgruppe (R) jobber med å koordinere det rettspolitiske arbeidet på Juss-Buss. I R sitter daglig leder i tillegg til en representant fra hver av faggruppene. Av oppgavene til gruppa er å arrangere et internt rettspolitikkseminar hvert semester og invitere eksterne foredragsholdere på fredagspils.

6.1.1. "Fredagspils" i 2007

Vår:

- Daglig leder i FAFO Jon Hippe
- Jurist i HIV-Norge Inger-Lise Hognerud
- Per Kristin Dotterud fra Reform
- Anette Tandberg fra LLH (landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring)

Høst:

- Politisk rådgiver i Arbeids- og inkluderingsdepartementet Hadia Tajik snakket om regjeringens fattigdomspolitik
- Høyesterettsdommer Kirsti Coward snakket om godt juridisk språk
- Andreas Furuseth fra NOAS snakket om utlendinger som frykter for sitt liv ved retur til hjemlandet og arbeidet NOAS gjør.

6.1.2. Rettspolitisk seminar

Rettspolitisk seminar arrangeres to ganger i året. Seminaret bruker vi til å øke oppmerksomheten rundt rettspolitisk arbeid på Juss-Buss. Vi inviterer kjente og erfarne politikere, fagfolk og andre som kan gi oss opplæring i rettspolitisk virksomhet. Seminaret er svært nyttig for det rettspolitiske arbeidet på Juss-Buss, og ikke minst svært positivt for det sosiale miljøet blant medarbeiderne.

Seminaret går over to dager og blir holdt på Tømte gård i Hurdal. På seminaret deltar ferskinger og faddere.

Vår:

Første dagen av seminaret hadde vi invitert eksterne foredragsholdere. Professor i statsvitenskap Trond Nordby snakket om endringer i Grunnloven. Gunnar Mathiesen fra Geelmuyden-Kiese snakket om lobbyvirksomhet.

Dag to var forbeholdt interne diskusjoner rundt organiseringen av virksomheten på huset. Vi delte inn i fire gruppert som drøftet følgende tema: Organiseringen av Juss-

Buss, kompetanseoverføring, de forestående endringer i rettshjelpsloven/rettshjelpstilbudet og hvordan høringer bør utformes.

Høst:

Første dag ble satt av til hvordan Juss-Buss bør håndtere media. Medieviter Dag I. Danielsen snakket om hvordan man skal sette dagsorden. Etter foredraget var det satt av tid til å løse praktiske oppgaver, samt diskusjon. Andre dag var satt av til intern diskusjon om rettspolitiske tema, herunder den kommende rettshjelpsmeldingen.

6.2. Rettspolitikk på tvers av gruppene

6.2.1 Rettshjelpsgruppen (REG)

Juss-Buss og Advokatforeningen arrangerte seminar om rettshjelp og fattigdom 21.mars. Programmet var delt i to der første del besto av representanter fra ulike rettshjelpstiltak i Norge som fortalte om sin virksomhet. I tillegg til Juss-Buss, snakket Gatejuristen, Jusshjelpa Nord-Norge og Fri Rettshjelp i Oslo. Andre del besto av en paneldebatt der leder av Advokatforeningen Anders Ryssdal, André Oktay Dahl (H), professor Kristian Andenæs, Olav Gunnar Ballo (SV) og Cathrine Moksnes (Gatejuristen) satt i panelet. Seminaret hadde ca. 100 deltakere. I forbindelse med seminaret ble det svake rettshjelpstilbudet i Norge tatt opp i NRK-radio. Daglig leder ble intervjuet om saken.

På høsten arbeidet vi særlig med den kommende Stortingsmeldinga om rettshjelp. Juss-Buss arrangerte bl.a. et endags seminar hvor representanter fra de andre studentdrevne rettshjelpstiltakene deltok. Her ble ulike sider ved rettshjelpstilbudet diskutert, bl.a. offentlige rettshjelpskontorer og hvilke saksområder som bør omfattes av ordning. Målet var at diskusjonene skulle munne ut i en felles plattform for det videre arbeidet med rettshjelpsordningen.

Daglig leder deltok dessuten i en av Justisdepartementets temagrupper om emnet. Han debatterte dessuten rettshjelp i Dagnytt 18 på NRK P2, sammen med generalsekretær i Advokatforeningen Merete Smith og statssekretær Astri Aas-Hansen.

I løpet av året ble det skrevet høring om til forslag om endringer i stykkprisforskriften.

6.2.3 Zambia-prosjektet

Juss-Buss og SAIH har de senere årene samarbeidet med å bistå et rettshjelpstiltak i Zambia for HIV- og Aidssyke (ZARAN). Representanter fra Juss-Buss har besøkt ZARAN tre ganger, og de ansatte fra ZARAN har vært en gang i Norge. På grunn av utskiftninger i staben hos ZARAN har det ikke blitt arrangert utvekslingsturer til Zambia i 2007. Juss-Buss og SAIH holder imidlertid kontakt med rettshjelpstiltaket, og planlegger en tur i 2008.

6.2.4. Kinagruppa

Siden 2005 har Juss-Buss samarbeidet i Senter for Menneskerettigheter om et rettshjelpsprosjekt i Kina. Målet har vært å opprette kontakt med kinesiske rettshjelpstiltak og etablere en utveksling mellom tiltakene.

I mai 2007 reiste en delegasjon fra Juss-Buss, sammen med dekan ved juridisk fakultet, Jon T. Johnsen, til Kina for å besøke kinesiske rettshjelptiltak. Det ble bl.a. avholdt møter med representanter fra den kinesiske advokatforeningen, og flere rettshjelpstiltak ble besøkt. I løpet av turen ble det også opprettet særlig kontakt med det studentdrevne rettshjelpstiltaket ved Universitetet i Beijing (Beida). Det ble inngått en avtale om at studenter fra tiltaket skulle besøke Juss-Buss og Universitetet i Oslo i løpet av høsten 2007.

Denne turen ble gjennomført som planlagt. Juss-Buss mottok fire representanter fra rettshjelpstiltaket ved Beida oktober 2007. I tillegg til to studenter som jobbet ved tiltaket, bestod den kinesiske delegasjonen av visedekan Gong Wendong og advokat og universitetslærer Liu Donghua. De besøkende møtte bl.a. representanter fra den norske Advokatforeningen, Sivilombudsmannen og Likestilling- og diskrimineringsombudet. Det ble også gjennomført en omvisning på Stortinget og et besøk til Oslo tinghus hvor kineserne fikk overvære en straffesak. Det er skrevet en detaljert rapport om turen. Denne kan fås ved henvendelse til Juss-Buss.

6.2.6 Fellesseminaret 2007

Hvert år arrangeres et felles seminar for samtlige rettshjelpstiltak i Norge: Juss-Buss, JURK, Jushjelpa Midt-Norge, Jusshjelpa Nord-Norge og Jussformidlingen i Bergen. Målet med seminaret er å gi tiltakene en mulighet til erfaringsutveksling og økt faglig innsikt. I tillegg er seminaret en fin anledning til å møte likesinnede jusstudenter og byr på en gylden anledning til å diskutere faglige og rettspolitiske problemstillinger i en mer uformell setting.

I 2007 var Juss-Buss arrangør av seminaret, som fant sted på Dr. Holms hotell på Geilo. Vi ønsket å sette hovedfokus på rettspolitiske problemstillinger. Første dag hadde vi invitert politisk rådgiver i SV, Gro Lindstad, for å snakke om lobbyvirksomhet. Andre dag snakket professor Hans Petter Graver om rettsretorikk. Etter det foredro Regjeringsadvokat Sven Ole Fagernæs og Sivilombudsmann Arne Fliflet om rettsikkerhet i forvaltningen. Det ble åpnet for diskusjon og spørsmål fra salen. Siste dag var satt av til erfaringsutveksling mellom tiltakene.

6.2.7 Oppsøkende gruppe

I september ble det fattet et enstemmig vedtak i Plenum om å opprette en gruppe som skulle drive oppsøkende virksomhet i utvalgte sentrumsmiljøer. Konkret ble det diskutert at aktuelle miljøer for gruppa kunne være Blå Kors Kontaktsenter (BKK) og det såkalte "Eika-miljøet".

Blå Kors kontaktsenter:

Blå Kors har i over 25 år drevet et kontaktsenter for voksne rusmisbrukere. Det er åpent fra 08.00-11.30 og daglig besøker mellom 100 og 300 personer senteret. Målet er å gi mat og drikke til rusmisbrukere, samtidig som man skal motivere til selvhjelp og avvenning. Derfor ønsker man å benytte muligheten til å gi bedre hjelp ved at Juss-Buss yter juridisk bistand til noen av de mest trengende i samfunnet.

Blå Kors har ca 7 faste ansatte og et titalls frivillige. Blant disse finner vi to sosionomer som er brukernes primerkontakter ut mot hjelpeapparatene. Vårt prosjekt kom til ettersom sosionomene følte at det var behov for en mer spisset juridisk kompetanse.

Ellers er det til enhver tid mål om at to fra miljøet selv (som har blitt rusfrie) skal jobbe der i ulike roller. Samtidig som personale drifter mattilbudet skal det nå gis mer profesjonelle motivasjonssamtaler. Dette gjøres mellom de ulike gjøremål etter behov. Det skal brukes noe som heter Løft-modellen. Det vil si at man skal stille tankevekkende spørsmål som aktiviserer gjestene fremfor å tre ned ferdigløsninger over hodet på dem. Her var det tenkt at juridisk bistand kunne komme inn som en forlengelse av motivasjonssamtalene.

Prosjektet startet med en henvendelse fra daglig leder på BKK Jostein Hågan om Juss-Buss kunne tenke seg å ha saksmottak der. Gatejuristen ble invitert med, og i vårsemesteret holdt medarbeidere fra både Juss-Buss og Gatejuristen saksmottak på BKK en gang i uken.

Sakstilfanget ble noe beskjedent, totalt kom det inn 11 saker. Til tross for dette var saksbehandlerne av den oppfatning at det udekkede rettshjelpsbehov hos brukerne av BKK var stort. Det ble derfor forsøkt å endre saksmottakstidene, fra tidspunktet for matutdeling til mandag morgen når kafeen er åpen. Høstsemesteret trakk Gatejuristen seg ut av prosjektet pga. ressurs hensyn. Klienter med rusproblemer ble imidlertid henvist til dette tiltaket, som vanlig

Målet for besøkene til BKK ble justert av erfaringene fra våren. Den oppsøkende gruppa ville først og fremst opparbeide seg en tillit hos gjestene, som gjorde at det ble mulig å identifisere konkrete juridiske problemer. Derfor var det viktig at det var faste folk fra Juss-Buss som kom til faste tider hver uke.

Enkle grep som navneskilt og plakat om oss ble viktig i begynnelsen, slik at vi raskere ble kjent med brukerne. Vår viktigste oppgave ble å snakke med gjestene på en aktiviserende måte, da det erfaringmessig er vanskelig for dem å ta kontakt med oss. Etter at kontakt ble oppnådd, var det en stor utfordring å identifisere juridiske problemer på en respektfull måte. Mange er jo kun innom for å spise og kanskje synes at det er støtende å bli spurt om sine juridiske problemer.

En annen utfordring var at samtale ofte inneholdt en del personopplysninger. Juss-Buss fikk låne et kontor i tredje etasje for at klientene kunne få snakke privat. Likevel var det mange ganger vanskelig å få klienter som var midt i mat og et sted de følte seg trygge, til å være med opp på dette kontoret. Juss-Buss måtte derfor noen ganger ta i mot navn og telefonnummer for å ringe opp senere eller ta i mot hele saken lavmælt ute i fellesskapet. Dersom saken ble tatt i mot på en slik måte, måtte hver medarbeider styre samtalen slik at informasjon av for sensitiv karakter ikke lett kunne plukkes opp av andre. Medarbeiderne følte at de etterhvert klarte å balansere disse hensynene på en god måte.

I løpet av høsten fikk vi til sammen inn 29 saker fra BKK. Sett opp mot de ressurser som er lagt ned i prosjektet, er vi ikke fornøyde. På en annen side kan det være en egennytte i å kartlegge om rettshjelpsbehovet til en samfunnsgruppe det er vanskelig å få informasjon om. Erfaringene fra prosjektet vil også ha stor overføringsverdi som kan brukes hos andre institusjoner. Derfor har det vært viktig at mange medarbeidere har stilt opp og kommet med innspill underveis. Det er allerede opprettet kontakt med Fattighuset på Grønland vedrørende oppstart av lignende saksmottak neste semester. Alt etter kapasitet og hensiktsmessige steder vil gruppa utvide til nye

steder og målgrupper i fattigdoms-Norge. I tillegg er det blitt snakket om en del saker som har vært gamle eller blitt henvist videre til ulike tiltak uten at klienten har ønsket å registrere seg. Gruppen har sett det som viktigere å etablere tillit og kontakt med miljøet enn å presse på for at alt det snakkes om registreres som konkrete saker.

I et oppsummeringsmøte med Jostein Hågan ble det bestemt å fortsette prosjektet. Vi vil få laget bordkort, egne flyers om tilbudet og forsøke å få et rom til saksmottak nærmere kafeen. Samtidig fant vi ut av fra ressurs hensyn at det blir to saksbehandlere hver gang fra semester. Det gjør at vi også får mulighet til å ha saksmottak på fattighuset.

Eika-miljøet:

I denne delen av den oppsøkende virksomheten var det tenkt at en gruppe fra Juss-Buss og Gatejuristen skulle gå ute på kveldstid med tanke på å treffe de som ikke finner veien til våre tiltak eller andre tilholdssteder vi oppsøker. Siden vi ikke har hatt denne typen for oppsøkende virksomhet på noen år, sto gruppa med få erfaringer å bruke i prosjektet.

Juss-Buss tenkte likevel at miljøet rundt Eika i Oslo sentrum kunne være en målgruppe som hadde et stort udekket rettshjelpsbehov, men som av ulike årsaker ikke fikk hjelp til å løse de av juridiske hjelpere. Gruppen har forsøkt å danne seg et bilde av aktuelle miljøer og har i samarbeid med Gatejuristen forsøkt å tenke ut et prosjekt som kan gi disse gruppene et langsiktig juridisk tilbud. Det har vært en utfordring for våre tiltak siden vi har ganske ulik organisasjonsstruktur og målgruppe.

Siden ungdommene det her dreier seg om i hovedsak er i kjernen av Gatejuristens klientgruppe, er det blitt enighet om at de holder kontakten med aktuelle samarbeidspartnere. På sikt kan det bli aktuelt å gjennomføre en rettshjelpsundersøkelse av gruppa, og at det i forbindelse med dette skrives en mastergradsavhandling. Intervjuer vil etter all sannsynlighet gjennomføres av studenter ved Juss-Buss. Det kan også være aktuelt å trekke inn Den uavhengige sosialrådgivingen (DUS) i prosjektet. Dette er tenkt til å bidra til å følge klientene i hele prosessen. Tanken er at hvis man får løst juridiske problemer på et tidlig stadium, kan man hindre at personer kommer i større og større uføre etter hvert som de uløste rettsproblemer genererer nye.

Det ble avtalt at Juss-Buss og Gatejuristen skulle holde et felles foredrag hos Uteseksjonen, der vi kunne fortelle kort om rettshjelpstiltakene. Møtet ble lagt til februar 2008.

6.3. Rettspolitikk i gruppene

Store deler av det rettspolitiske arbeidet tar utgangspunkt i erfaringer fra saksbehandlingen i hver enkelt saksbehandlingsgruppe. Dette er naturlig da det er problemstillingene på disse rettsområdene medarbeiderne blir mest fortrolige med. Ut fra strukturelle svakheter og uheldig praksis som avdekkes, tar det rettspolitiske arbeidet form. Nedenfor blir hovedtrekkene i arbeidsgruppene rettspolitiske arbeid i 2007 presentert.

6.3.1. Rettspolitisk aktivitet på SAG året 2007

6.3.1.1. Informasjon om gjeldende rett:

Følgende brosjyrer har blitt revidert og trykt opp:

- Rettigheter ved graviditet og fødsel
- Arbeidsavtalen og miljøet på arbeidsplassen

SAG har skrevet artikler i studenttidsskriftet Stud.Jur. om velferdskontrakter og midlertidige ansatte.

6.3.1.2. Forsøk på å endre rettstilstanden:

Høringsuttalelser:

1. Høringsuttalelse om EU-kommisjonens grønnbok om arbeidsrett

EU-kommisjonen vedtok 22. november 2006 en grønnbok om arbeidsrett "Modernisering av arbeidsretten for å møte det 21. århundrets utfordringer". EU-kommisjonen stilte i grønnboken en rekke spørsmål om fremtidens arbeidsrettslige regulering på EU-nivå i forhold til utfordringer knyttet til større fleksibilitet i arbeidsmarkedet kombinert med jobbsikkerhet og økonomisk og sosial sikkerhet. Arbeids- og inkluderingsdepartementet sendte grønnboken ut på høring til norske høringsinstanser, som et ledd i å utforme Norges synspunkter på grønnboken.

Juss-Buss la i høringsuttalelsen vekt på at sikkerhet og forutsigbarhet for den enkelte arbeidstaker ikke må gå på bekostning av arbeidsgivernes ønske om større fleksibilitet, og at det bør arbeides for å oppnå felles minstekrav til arbeidstakers sikkerhet i arbeidsforhold innenfor EU.

I etterkant av høringsuttalelsen holdt Juss-Buss også et foredrag hos advokatfirmaet Storeng, Beck og Due-Lund, der vi presenterte grønnboken og noen av utfordringene i forbindelse med tilpasninger av arbeidsretten innenfor EU og EØS-området.

2. Høringsuttalelse om ny uførestønad og ny alderspensjon til uføre

3. Høringsuttalelser om tiltak mot trygdemisbruk

Oppsøkende arbeid:

I løpet av vårsemesteret 2007 hadde SAG to runder til forskjellige NAV-kontor i Oslo, for å dele ut informasjonsmateriell og observere hvordan klientene blir møtt ved kontorene. Helhetsinntrykket er at de nye NAV-kontorene generelt legger bedre til rette for gode venteromsforhold og personvern for klientene enn de gamle sosial- og trygdekontorene.

I høstsemesteret 2007 gjennomførte SAG en tur til ulike NAV-kontor tilsvarende turene i vårsemesteret, hvor vi delte ut informasjonsmateriell og undersøkte blant annet tilgjengelighet for klientene og rutiner rundt personvern.

Veiledende satser til sosialstønad:

SAG har i samarbeid med Foreningen Fattignorge og advokat Kjetil Edvardsen fra Fagforbundet jobbet med å forandre praksisen rundt veiledende satser til sosialstønad. Problemstillingen er at verken kommunenes eller statens veiledende

satser er fastsatt ut i fra en faktisk beregning av de utgifter satsen er ment å dekke. SAG deltok på møter med sosialklienter, politikere og kommuneansatte i Ålesund i mai 2007, arrangert av Foreningen Fattignorge. Møtene gjaldt økonomisk sosialhjelp, med fokus på situasjonen i Ålesund. SAG ga blant annet informasjon om Juss-Buss' rettspolitiske arbeid og hadde saksinntak. Dette medfører store forskjeller fra kommune til kommune, og dårlig rettsikkerhet for stønadsmottakerne. Juss-Buss, Foreningen Fattignorge og Fagforbundet leverte 9. mai 2007 en klage til Sivilombudsmannen der praksisen ble påklaget. Vi hadde i forbindelse med klagen flere møter med Sivilombudsmann Arne Fliflet. Ut over sommeren 2007 fikk saken stor oppmerksomhet i media, i forbindelse med at Sivilombudsmannen sendte et krast brev til Arbeids- og Inkluderingsdepartementet med en rekke spørsmål vedrørende ordningen. Arbeids- og Inkluderingsdepartementet ga svar i brev av 14. august 2007 og Juss-Buss, Foreningen Fattignorge og Fagforbundet skrev merknader til brevet av 18. september 2007. Saken vil ferdigbehandles av Sivilombudsmannen i begynnelsen av 2008.

I mai 2007 deltok SAG på møter med sosialklienter, politikere og kommuneansatte i Ålesund, arrangert av Foreningen Fattignorge. Temaet for møtene var økonomisk sosialhjelp, og det ble satt fokus på situasjonen i Ålesund. SAG ga blant annet informasjon om Juss-Buss' rettspolitiske arbeid og hadde saksinntak.

Juristgruppa i Amnesty International Norge holdt høsten 2007 et seminar om ØSK som rettskilde i norsk rett. SAG deltok på seminaret med et innlegg om ØSK i praksis med fokus på forskjellsbehandling av sosialhjelpsmottakere.

Midlertidig husvære

På bakgrunn av henvendelse fra Oppsøkende tjeneste i Oslo kommune skrev SAG en uttalelse om Oslo kommunes innskjerpelse av reglement rundt midlertidig husvære til rusmiddelmissbrukere med adresse i en annen kommune enn Oslo. Saken ble dekket av Klassekampen.

Arbeidsrett

Høsten 2007 ble det trykket en artikkel om arbeidsrett i Ernst & Young magasinet, på bakgrunn av et intervju med SAG. Artikkelen tok opp temaer om arbeidsrett generelt og Juss-Buss' saksbehandling på arbeidsrettens område.

6.3.2. Rettspolitisk aktivitet på GOF året 2007

6.3.2.1. Informasjon om gjeldende rett

GOF har også revidert den allerede eksisterende samboerkontrakten til Juss-Buss og oppdatert denne i forhold til sentrale endringer i regelverket.

Medlemmer av gruppa har også skrevet artikler om felles ekteskaplov som ble trykket i Stud. Jur, samt en artikkel om gjeldsregister som sto på trykk i Kritisk Juss.

6.3.2.2 Forsøk på å endre rettsstillingen

Gjeldsregister

I begynnelsen av semesteret var mye av den rettspolitiske virksomheten på GOF fokusert rundt arbeidet for opprettelse av et lånesaldoregister. Vi arrangerte et seminar i januar der det ble satt fokus på problemstillingen gjennom innlegg og

paneldebatt. Innleggene ble holdt av Åke Dahlqvist, som jobber for firmaet som driver det svenske lånesaldoregisteret, og Jon Bing, som er professor i rettsinformatikk ved UiO. Tema var henholdsvis hvordan systemet fungerer i Sverige og forholdet til peronvern. Etter innleggene fulgte en paneldebatt med politikere og fagfolk.

GOF deltok også på en muntlig høring i familie- og kulturkomiteen om samme tema, etter at forslag om opprettelse av et gjeldsregister ble fremmet på Stortinget. Etter høringen vedtok komiteen å utrede mulighetene for å opprette et slikt register. I ettertid har vi jobbet med å holde kontakt med politikere og byråkrater angående utredningen. Representanter for GOF har blant annet vært på et møte med arbeidsgruppa som utreder forslaget, samt oversendt en del bakgrunnsinformasjon til dem.

Fjerning av det egne forsøket i gjeldordningsloven

GOF ønsket å sette fokus på et nytt gjeldsrettslig tema etter at arbeidet med lånesaldoregisteret gikk inn i en mindre intensiv fase. Planleggingen av et seminar om avskaffelsen av "det egne forsøket" etter gjeldsordningsloven ble derfor igangsatt våren 2007.

Høsten jobbet GOF først og fremst med dette seminaret. Selve debatten fant sted 6. november 2007, og GOF var svært fornøyd med både oppmøte fra publikum og paneldeltakere, samt gjennomføringen. Forslaget skal nå opp til høring våren 2008, og GOF vil følge dette prosjektet videre. I forkant av debatten var GOF foredragsholdere om temaet på fylkesmannens årskonferanse for Hedmark og Oppland.

Familieretten

Et annet fokusområde for 2007 har vært å komme i gang med arbeidet med familierett. Vi har besøkt ulike relevante institusjoner, som familievernkontor og fylkesmannen for å lære mer om hvordan de jobber, og for å knytte kontakter. Vi har videre svart på to høringer på familierettens område. Den ene omhandlet rett til utvidet barnetrygd for barn av innsatte og den andre forslaget om felles ekteskapslov.

Oppsøkende virksomhet

Vi har fortsatt arbeidet med oppsøkende virksomhet innenfor psykiatri. I tillegg til månedlige saksmottak på Tøyen DPS har det blitt avholdt informasjonsmøte om Juss-Buss generelt, og om spørsmål innenfor gjeldsrett, samt avholdt saksmottak på en videregående skole for psykiatriske pasienter.

Andre høringer

I tillegg har GOF svart på en del høringer. Disse har omhandlet lånekassens regler for forrenting og tilbakebetaling av utdanningslån, frarådningssplikt ved kredittkjøp og muligheten for felles ekteskapslov

6.3.3. Rettspolitisk aktivitet på INNVA året 2007

6.3.3.1. Informasjon om gjeldende rett

To av INNVAAs medarbeidere har skrevet månedlig i Klassekampen hele året (se under Klassekampengruppa). Temaene har stort sett vært knyttet til utlendingsrett.

6.3.3.2. Forsøk på å endre rettstilstanden

Familiegjenforening

Et av INNVA's viktigste rettspolitiske prosjekter i 2006 var arbeidet med å forhindre at det ble innført en aldersgrense på 21 år for familiegjenforening (se årsrapport for 2006). Dette arbeidet ble videreført i 2007. Ap, SV og Sp hadde et seminar på Stortinget før de tok endelig stilling til spørsmålet. INNVA fikk holde et innlegg, og deltok i den påfølgende debatten. Beslutningen om å ikke innføre en økt aldersgrense på familiegjenforening kom før sommeren.

Debatt om familiegjenforening

Juss-Buss holdt en debatt om forslaget til underholdskravet for familiegjenforening i Ot.prp. nr.75. om den nye utlendingsloven. Vi ønsket å rette fokus på at innstrammingene som er varselet rammer svært mange mennesker, og at nødvendige unntak bør sikres under arbeidet med loven. Debatten ble avholdt på Frokostkjelleren, med Rolf Reikvam (SV), Saera Khan (AP), Monica Tjelmeland (V) og advokat Halvor Frihagen i panelet.

Muntlig høring vedrørende ny utlendingslov

INNVA kommenterte forslaget i Ot.prp. nr 75 om den nye utlendingsloven foran kommunal komiteen 23.11.2007. Juss-Buss fokuserte særlig på kravet til underhold og fremla syv konkrete forslag til unntak fra forslaget. Høringen kan ses i sin helhet på Stortingets TV på internett.

En medarbeider fulgte opp med en kronikk om underholdskravet i Dagbladet 28.11.2007.

Kritikk av Utlendingsnemnda

Juss-Buss har i samarbeid med andre organisasjoner kritisert UNE. Vi har lenge vært kritiske til UNE. Ved oppnevning av nye nemndmedlemmer i 2004 ga vi beskjed om at videre deltakelse forutsatte endringer. Særlig praksis for behandlingsform og nemndmedlemmenes forberedelsesmuligheter er vi skeptiske til. På to år skjedde det likevel ingen forandringer. 27. desember 2006 utarbeidet NOAS et brev som alle organisasjonene sluttet seg til. Vi ville ha et svar innen 15. april på hvilke tiltak UNE ville iverksette for å bedre situasjonen.

Etter flere møter på Stortinget og møte med Bjarne Håkon Hansen i mai, ble resultatet at AID skulle sette ned en ekstern evalueringskomité og se om man kunne klargjøre hvilke saker som skal behandles hvor, i forskrift.

Dette synspunktet er videreført i Ot.prp'en, men i samtale med AID 25. september i år, gikk det frem at forskriftsarbeidet så vidt var påbegynt, og at det ville fortsette frem til sommeren 2008. Evalueringsarbeidet var ikke kommet i gang, men departementet hadde skrevet oppdragsbeskrivelsen. Det var ikke bestemt hvem som skulle foreta gjennomgangen. Etter denne gjennomgangen skal det vurderes om regelverket må tydeliggjøres bedre og om terskelen for skjønnet er for høy. I så fall skal forskriften suppleres eller endres.

Kritikken av UNE ble også fulgt opp under Rettspolitisk forenings høstseminar 22.09.2007, hvor INNVA hadde et debattinnlegg ved Martin Eiebakke. Særlig fikk UNE hard kritikk av blant andre Advokat Jonas Myhre fra Advokatforeningens Aksjons- og prosedyregruppe for utlendingsrett, og andre advokater, for at det etter daværende regelverk ikke var mulig for utlendingen og dens advokat å være tilstede for å ta stilling til landinformasjon fra Landinfo. UNEs interne regelverk ble endret fra januar 2008, og det er nå mulig for utlendingen og advokaten å være til stede under Landinfo forklaring. Rettsikkerheten er som en følge av dette økt betraktelig med tanke på kontradiksjon i forhold til landinformasjon. Slik informasjon har ofte avgjørende betydning i asylsaker.

Landinformasjon

Landinformasjon har stor betydning i en rekke utlendingssaker, som blant annet i vurderingen av sterke menneskelige hensyn eller om det er trygt å returnere til hjemlandet. Juss-Buss har mange saker som hvor dette er det sentrale punkt og ønsket derfor å få bedre kjennskap til alternative kilder til de Landinfo bruker.

Vi dro derfor på Country of Origin Information Conference i London 16. november 2007. Konferansen viste at det er mange ulike kilder som kan være relevante og som kan ha avgjørende betydning i utlendingssaker. Juss-Buss vil fremover legge ned en betydelig arbeidsinnsats for å skaffe seg tilgang og holde seg oppdatert på tilgjengelig landinformasjon. For å kartlegge dette bedre skal en medarbeider ha dette som spesialprosjekt. Vi håper på god dialog med Landinfo gjennom prosjektet.

Kvinnekommissjonen

Flere land har de siste årene tatt på alvor at kvinner rammes av vold og forfølgelse på en annen måte enn menn. De har derfor utviklet konkrete tiltak som skal ta hensyn til de forhold som særlig gjør seg gjeldende for kvinnelige asylsøkere. Canada var det første landet som utviklet egne retningslinjer for behandlingen av slike asylsaker. Senere har USA, Australia og Storbritannia fulgt Canadas eksempel. Videre har man i Sverige endret lovverket for å inkludere kjønnsbasert forfølgelse.

Juss-Buss deltok i Kvinnekommissjonen, som var et samarbeid mellom ulike organisasjoner og advokater for å få Norge til å følge denne utviklingen. Juss-Buss bidro i samarbeid med JURK med et bakgrunnsnotat vedrørende ordningene i Storbritannia og Canada.

AID sendte retningslinjer for kjønnsbasert forfølgelse ut på høring, som Juss-Buss i stor grad sluttet seg til.

Debatt om FNs stilling i norsk rett

INNVA ønsker å få økt fokus på FNs stilling i norsk rett generelt, med søkelys på utlendingsrett og menneskerettigheter spesielt. Problematikken rundt hvilken vekt UNHCR (FNs høykommissær for flyktninger) sine anbefalinger til norske myndigheter skal tillegges – særlig i spørsmålet om retur av asylsøkere til krigsherjede landområder (som Somalia, Irak og Afghanistan) – er av sentral betydning. På bakgrunn av dette arrangerte vi derfor en debatt (11. april) på Frokostkjelleren ved det juridiske fakultet. I panelet satt statssekretær Libe Rieber-Mohn (Ap),

generalsekretær i NOAS Morten Tjessem, sentralstyremedlem i SV Gülay Kutsal, og informasjonskonsulent i FN-sambandet Tor Abild.

Uretturnerbare flyktninger

Fokus på både de rettslige og sosiale forholdene såkalte ureturnerbare flyktninger lever under, har vært en meget viktig sak for INNVA i mange år. Vi har forsøkt å bedre denne gruppens stilling, både gjennom å få legalisert deres opphold ved å sende anmodninger til Utlendingsnemnda (UNE) og gjennom lobbyvirksomhet overfor myndighetene. INNVA skrev en høringsuttalelse til regjeringen (v/AID) sitt forslag om å komme med en egen forskriftsbestemmelse som ville gi UNE kompetanse til å innvilge oppholdstillatelser til visse grupper av ureturnerbare flyktninger. Vi mener at personkretsen i forslaget er for snever, og at kravene til samarbeid- og identitetskravet er for rigide.

Forskriftendringen trådte i kraft fra 1. juni, og Juss-Buss har nå en sak til behandling hos UNE, som vi mener vil kunne ha en viss prinsipiell betydning. Utfallet av denne og de generelle erfaringen med regelendringen i tiden fremover, vil være bestemmende for vårt videre arbeid på feltet.

I forbindelse med ureturnerbare er vi med i et samarbeid med Røde Kors og Kirkens Bymisjon for å kartlegge situasjonen for alle som lever i skjul. Dette vil brukes i kampen for sosiale rettigheter for de som ikke kan returnere.

Retts hjelp på radio

En medarbeider på INNVA var med på å gi retts hjelp til en ung gutt som ønsket å flykte fra sitt oppholdssted i Bagdad (Irak) gjennom radioprogrammet Olsenbanden (NRK p3).

Jordan

INNVA dro på studietur til Jordan i mai, som en del av et prosjekt med tidligere studieturer til Etiopia og Pakistan. På programmet sto bl.a. besøk hos Den Kgl. Norske ambassade i Amman, hvor vi forsøkte å kartlegge dens visumpraksis. I regi av UNRWA (FNs representant for de palestinske flyktingene) besøkte vi en flyktingleir, et retts hjelpssenter for kvinner, to barneskoler, en helsestasjon og hadde møter med både ledelsen i UNRWA sentralt og lokalt i flyktingleiren. Videre besøkte vi IOM (International Organisation for Migration) sitt Irak-kontor, som pga. krigen i Irak er lokalisert i Amman. Kontoret jobber med frivillig retur av flyktinger tilbake til Irak. Vi var også på besøk hos NCHR – det nasjonale menneskerettighetssenteret. For ytterligere informasjon vises det til rapporten, som kan fås ved henvendelse til oss.

Voksenopplæringsprosjektet

Voksenopplæringsprosjektet ble videreført og styrket i 2007. Voksenopplæringene gir undervisning til nyankomne innvandrere gjennom det såkalte introduksjonsprogrammet. Vi besøker skolene for å gi informasjon om aktuelle regler og for å yte retts hjelp. Dette semesteret besøkte vi:

- 01.12.2006: Skullerud
- 02.03.2007: Rosenhoff
- 13.04.2007: Skullerud, avdeling Bjørnholt

- 01.06.2007: Skullerud, avd. Bjørnholt (klasser med svakere elever).
- 19.09.2007: Oslo VO Sinsen
- 19.10.2007: Skullerud
- 30.10.2007: Rosenhoff
- 23.11.2007: Oslo VO filial Romsås

Voksenopplæringsprosjektet fungerer veldig bra. Vi har fått positive tilbakemeldinger fra alle skolene og de ønsker alle nye besøk for neste semester. Neste semester skal mest sannsynlig SAG og GOF også dra rundt på skolene. Det er mest hensiktsmessig at alle drar hver for seg. Hvis ikke blir det for mye info på en gang. INNVA bør korte ned foredraget for at man eventuelt skal få tid til flere foredrag. Vi har sett at behovet for mer kunnskap innen utlendingsrett er stort, og at vi får mange spørsmål underveis og at vi får inn mange saker etter foredraget.

Vårt inntrykk er at elevene har godt utbytte av besøkene. På saksmottak etter foredragene har vi stort sett fått inn i underkant av ti saker hver gang. Både interessen under foredraget og saksmengden vi får inn, tyder på at vi når ut til en gruppe med et stort udekket rettshjelpsbehov. I og med at introduksjonsprogram nå er obligatorisk for de fleste nyankomne innvandrere, treffer vi sannsynligvis et tverrsnitt av innvandrerbefolkningen. Vi treffer også mange innvandrerkvinner, som er en gruppe med et stort udekket rettshjelpsbehov⁴. Prosjektet er lite, men viktig steg i retning av å gjøre gjeldende rett bedre tilgjengelig for vår klientgruppe, og således styrke deres rettssikkerhet.

Utlendningsforskriftens (uf.) § 37 sjette ledd

En medarbeider har arbeidet særlig med problematikken med at mishandlingsbestemmelsen i uf. § 37 sjette ledd er kjønnsdiskriminerende siden den bare omhandler kvinner. Juss-Buss har klaget denne bestemmelsen inn for Sivilombudsmannen. Bestemmelsen gjøres kjønnsnøytral i den nye utlendingsloven og SOM har derfor ikke behandlet saken. Den nye loven er tenkt å tre i kraft i 2010 og Juss-Buss mener at praktiseringen av regelen burde vært endret allerede nå, slik at menn og kvinner får like rettigheter ved mishandling. I så måte beklages holdingen fra myndighetene og SOM. Juss-Buss har publisert en artikkel om tematikken i både Stud. Jur. og Justine.

6.3.4. Rettspolitisk aktivitet på FEG året 2007

6.3.4.1. Informasjon om gjeldende rett

I løpet av året ble det trykket to studentavhandlinger innenfor fangerett, Unge innstutte av Guro Siljan og Synne Eliassen, og "Prøveløslatelse" av Gudmund Røgeberg. Stine Elde jobbet også med avhandling om begrepet den "allmenne rettsfølelse" i fengselsregelverket. Avhandlingen ble ferdigstilt i høsten 2007, og grundig omtalt i Advokatforeningens årstale dette året.

To representanter fra gruppen holdt foredrag for nederlandsk ambassadepersonell fra Norden, med flere om Juss-Buss, norsk straffegjennomføringsrett, utenlandske innsatte og spesielle spørsmål knyttet til nederlendere i norske fengsler.

⁴ Broch Graver m.fl.: *Retts hjelp 2001*, Juss-Buss stensilsérie nr. 85.

FEG ble bedt om å gå gjennom KRDs husleiebrosjyrer som skal distribueres i 2008 og gruppen kom med en rekke innspill.

Fengselsgruppen hadde presentasjon for aspiranter på Bredtveit og for studenter ved Kriminalomsorgens utdanningssenter.

6.3.4.2. Forsøk på å endre rettstilstanden

Barn i fengsel

Å sette fokus på barn som sitter i fengsel har vært et satsningsområde for FEG i 2007. Gruppa har bl.a. skrevet brev til Justisminister Knut Storberget og tatt opp problematikken. Det ble også holdt møter med Ingunn Fornes, sekretær i utvalget oppnevnt av regjeringen om alternative reaksjoner for unge innsatte. Gruppa har også vært i møte med utvalget for å legge frem vårt syn.

Det ble også arrangert en debatt på Frokostkjelleren om barn i fengsel. Blant de som satt i panelet var Hilde Magnusson Lydvo (A) og Elisabeth Asåker (H). En representant fra fengselsgruppa snakket dessuten om temaet i Dagsnytt 18.

Kriminalomsorgsmeldinga

Fengselsgruppen utarbeidet et omfattende dokument med våre innspill til den kommende Stortingmeldinga om kriminalomsorgen. Dette ble levert representanter for KSF og Justisdepartementet. Dokumentet vil danne plattformen for det videre arbeidet med temaet.

Fengselsgruppen var med å arrangere Stormøte om kriminalomsorgsmeldinga i samarbeid med KROM, Forsvarergruppen av 1977, JURK, Rettspolitisk forening og SON, 13. september.

Høringer:

Det ble skrevet høring om omvendt voldsalarm.

7. Forskning og utredning

7.1. Generelt

Å bidra til økt forsknings- og utredningsarbeid er en viktig målsetting for Juss-Buss. Rettsområdene som vi arbeider med vies i mindre grad særlig oppmerksomhet fra de mer etablerte juridiske miljøene.

Studentavhandlingene utgjør den viktigste delen av forskningsarbeidet medarbeiderne på Juss-Buss gjør. Institutt for kriminologi og rettssosiologi (IKRS), hvor prosjektlederen for Juss-Buss er ansatt, har vært en viktig støttespiller i dette arbeidet og har bidratt med kontorplasser og vit.ass.-midler. Samspillet mellom Juss-Buss og IKRS på dette området er meget viktig for å øke den totale mengden studentforskning på et fakultet.

7.2. Studentavhandlinger

7.2.1 Gudmund Røgeberg: "Prøveløslatelse. Om utilrådelighetsvurderingen etter straffegjennomføringsloven § 42"

Oppgaven er en gjennomgang av kriminalomsorgens praksis av utilrådelighetsvurderingen ved vurdering av prøveløslatelse. Gudmund Røgeberg har tatt for seg enkeltvedtak fra fire regioner i Kriminalomsorgen, samt praksis fra en rekke fengsel. Til sammen har han studert 1347 enkeltvedtak. Forfatteren fant at det er store forskjeller mellom ulike fengsler hva gjelder den skjønnsmessige vurderingen av om kriteriet er oppfylt. I tillegg fant Røgeberg at saksbehandlingstiden varierer mellom de ulike fengsler og regioner. Avslutningsvis slår han dessuten fast at muligheten for omgjøring ved klage til regionen er svært liten.

Avhandlingen er publisert i sin helhet på våre nettsider: www.jussbuss.no.

7.2.2 Guro Siljan og Synne Eliassen: "Unge innsatte"

Siljan og Elissaen har intervjuet ni innsatte mellom 15-20 år i ulike soningsanstalter i Norge. Hovedproblemstillingen har vært hvor vidt norske fengsler fungerer som forbryterskoler for de unge innsatte. Forfatterne konkluderer med at de allmenn preventive funksjoner av soningen er svært begrenset. Fengslene klarer i liten grad å tilrettelegge gode tilbud for de unge som fengsles, særlig er skoletilbudet mangelfullt. De konkluderer med at unge innsatte som fengsles er svært tilbøyelige til å begå nye straffbare handlinger etter løslatelse. Forfatterne foreslår tiltak som skal bøte på denne utilsiktede virkningen av straffegjennomføringen. Bl.a. foreslås det egne soningsanstalter for de unge innsatte, at skoletilbudet styrkes og at bruken av isolasjon overfor denne gruppen opphører.

Avhandlingen er publisert i sin helhet på våre nettsider www.jussbuss.no.

7.2.3 Vetle Rasmussen: ”Utvelgelseskrets ved nedbemanning”

Tema for avhandlingen er i hvilken grad det er adgang til å begrense utvelgelseskretsen ved en selvstendig saklighetsvurdering av selve kretsen, eller om det må foretas en konkret vurdering av hvorvidt forhold ved virksomheten kan tale for at bedre stilte kandidater mottar oppsigelse mens andre beholder arbeidet.

7.3. Artikler i *Kritisk Juss*

I løpet av 2007 har medarbeidere fra Juss-Buss skrevet fire artikler som har stått på trykk i det juridiske tidsskriftet *Kritisk Juss*. Artiklene er omhandlet gjeldsrett, rettshjelpsforskning, sosialrett og den såkalte kritisk juss-bevegelsen. *Kritisk Juss* blir gitt ut av Rettspolitisk forening og Fagbokforlaget. Fagfellevurderte artikler er vitenskaplig meritterende.

8. Utdanning

8.1. Innledning

Juss-Buss ansetter 10 nye medarbeidere hvert semester. Nye medarbeidere går først gjennom en felles opplæringsuke hvor de får opplæring i generell saksbehandlingsteori, klientbehandling og rutiner på Juss-Buss. Deretter blir medarbeiderne fordelt på faggruppene, og i de påfølgende ukene begynner de med saksbehandling, samtidig som de får opplæring innen den enkelte gruppes spesialområde.

Nedenfor følger en oversikt over hvordan opplæringen på Juss-Buss er organisert. Detaljene kan variere noe fra semester til semester.

8.2. Begynneropplæring

Nye medarbeidere starter med et intensivt kurs på en uke. Her er det for det første presentasjon av virksomheten, opplæring i de praktiske sidene ved arbeidet, lov om fri rettshjelp og om organisasjonen i et juridisk og samfunnsvitenskapelig perspektiv.

For det annet gis det en innføring i saksbehandling, klientbehandling, juridiske problemløsningsteknikker og hjelp til selvhjelp. Klientbehandlingen må vies stor oppmerksomhet. Dette er en spesielt viktig side ved juridisk arbeid på Juss-Buss, fordi mange av våre klienter kommer fra fremmede kulturer og andre sosiale lag enn gjennomsnittsstudenten. Det er derfor viktig å problematisere forutsetningene for kommunikasjon på tvers av kulturelle og sosiale grenser.

En sentral side ved problemløsningsteknikken i Juss-Buss er at vi i større grad enn det som synes vanlig blant advokater, søker å få til forhandlinger og minnelige løsninger. Dette stiller store krav til evnen til å omgås motparter. Hjelp til selvhjelp er dels en strategi vi søker å ta i bruk på grunn av våre egne beskjedne ressurser, men også fordi vi anser det fornuftig at klientene aktiviseres i sine egne saker og bidrar med det de har kapasitet til. Hjelp til selvhjelp har en læringseffekt for klientene, som ved å bli aktivisert får økt kunnskap og bevissthet om juridiske problemer de kan støte på i sin hverdag.

8.3. Fadderordning

Nye medarbeidere får tildelt en fadder, som har et særlig ansvar for å veilede og hjelpe den nye med å finne seg til rette. I de første månedene er det svært viktig at ordningen fungerer etter sin hensikt. Dette stiller krav til begge parter. Den nye må våge å ta initiativ, og fadderens må ta seg tid til å være imøtekommende.

8.4. Gruppene

I gruppene blir de nyansatte tildelt sine første saker og veiledet i hvordan de skal sette i gang arbeidet. Gruppemøtene fungerer som hjelp og kontroll for at arbeidet holder høyt faglig nivå. Alle sakene skal gjennomgås og diskuteres. Dette betyr at

gruppen har et kollektivt ansvar for saksbehandlingen, men med enkeltmedarbeidere som klientenes faste kontakt.

Opplæring i gruppene har som målsetting å forbedre det juridiske nivået hos medarbeiderne. Erfarne medarbeidere, tidligere medarbeidere, advokater, forvaltningsansatte m.v. deltar i denne opplæringen. Ved siden av å få den nødvendige innføring i husleierett, fangerett, utlendingsrett osv., er det viktig at medarbeiderne gjennom denne opplæringen også får det første møte med motparter eller samhandlingspartnere. Det er f.eks. viktig at de som arbeider med innvandrings spørsmål ikke bare blir kjent med regelverket, men også med representanter for de myndigheter som representerer motparter og hvordan disse myndighetene fungerer.

8.5. Andresemesters opplæring

I begynnelsen av det andre semester er det satt av en dag til internseminar. Målsettingen er for det første å gå kritisk gjennom opplæring, saksbehandling, rettspolitik og virksomheten i gruppene for eventuelt å komme fram til forslag til forbedringer av driften.

Videre er seminaret med på å øke bevisstheten rundt rollen som fadder.

Seminaret munner tradisjonelt ut i en rekke forslag til forbedringer av virksomheten, og mye av dette blir fulgt opp i månedene etter seminaret, etter diskusjoner i styret, i gruppene og på plenumsmøter. Seminaret er således et viktig grunnlag for at virksomheten ikke skal stagnere.

8.6. Tredjesemesters opplæring

I begynnelsen av tredje semester er det satt av en dag til internseminar. Målsettingen er for det første å gå kritisk gjennom fadderrollen man har i sitt andre semester, saksbehandling, rettspolitik og virksomheten i gruppene for eventuelt å komme fram til forslag til forbedringer av driften.

Videre er det et mål at rollen som nedtrapper diskuteres, slik at overgangen fra fadder til nedtrapper går lettere.

Som fadderseminaret munner også dette seminaret tradisjonelt ut i en rekke forslag til forbedringer av virksomheten, og er også viktig for at virksomheten videreutvikle seg.

8.7. Veiledning

I tilknytning til det daglige arbeidet med enkeltsaker, er det ytterst sjelden at det er nødvendig med veiledning fra prosjektleders side. Medarbeiderne utnytter selv sitt kontaktnett av spesialister som kan veilede i tvilsomme spørsmål. Dette kan være ansatte og forelesere ved Det juridiske fakultet i Oslo, advokater, forvaltningstjenestemenn og andre. I spesielle tilfeller blir prosjektleder trukket inn i

veiledning i forbindelse med enkeltsaker; sjelden vedrørende det juridiske, men oftere i tilknytning til for eksempel etiske eller prinsipielle problemstillinger.

Prosjektleders veiledning er først og fremst aktuell i forbindelse med generelle prosjekter som blir igangsatt, som oftest med utgangspunkt i gruppene. Prosjektleder søker her å bidra med opplegg og gjennomføring av undersøkelser og diskutere arbeidet med medarbeiderne etter hvert som det skrider framover.

En viktig side ved prosjektleders veiledning er å bidra til at det blir skrevet avhandlinger innenfor Juss-Buss' rettsområder. Prosjektleder bidrar i de innledende fasene med utarbeidelse av problemstillinger, valg av metoder osv., og bistår med finansiering, kontorplass og annen teknisk bistand. I tillegg er det naturlig at prosjektleder bidrar til å skaffe en faglig veileder som er nærmere til å veilede i de spesifikke faglige problemene som avhandlinger over et bredt spekter reiser. Han søker likevel å holde kontakten med arbeidet underveis og bidrar til å støtte opp om arbeidet i tillegg til den oppnevnte veileder.

8.9. Annen opplæring

Det arrangeres også møter og seminarer der temaer som angår hele eller deler av Juss-Buss blir tatt opp, se punkt 6.1.2.

Årlig er det fellesseminar for alle studentrettshjelpstiltakene i Norge, se punkt 6.2.6.

Til slutt skal nevnes de mer uformelle elementer i opplæringen. Ofte inviteres utenforstående foredragsholdere til å snakke om et dagsaktuelt tema eller som foredragsholderen har spesiell kunnskap om eller interesse for. Det er også blitt en tradisjon med såkalt fredagspils, se punkt 6.1.1. I den forbindelse arrangeres det et faglig program/innlegg i tilknytning til en sosial samling i våre kjellerlokaler.

9. Økonomi og drift

9.1. Regnskap 2007

	Budsjett	Regnskap
INNTEKTER		
Salg av publikasjoner	20000	29325
Oslo kommune	480000	480000
SiO	135000	140000
Sigval Bergesen	100000	100000
Diverse	0	313180
Senter for menneskerettigheter	0	112697
Justisdepartementet	2714420	2791005
SUM INTEKTER:	3449420	3966207
UTGIFTER:		
<u>Lønn</u>		
Daglig leder	261300	240249
Medarbeidere	1996849	2126993
<u>Feriepenger</u>		
Daglig leder	31356	28861
Medarbeidere	213080	255238
<u>Arbeidsgiveravgift</u>		
Daglig leder	86000	69679
Medarbeidere	294680	335894
Lønnsrefusjoner		7020
SUM LØNNSKOSTNADER	2883265	3063934
<u>Andre driftskostnader:</u>		
Leie av utstyr	0	1725
Sivilarbeidere	104840	155629
Aviser	5300	9274
Bøker	5000	17648
Serviceavtale kopimaskin	25000	31267
Konsulenttenester	0	2408
Kontorrekvisita	65000	47717
Datarekvisita	0	5546
Trykking	140125	151793
Kursavgifter	16600	27780
Porto	7500	11232
Annonsering	0	17387
Diesel på bussen	20000	13469
Vedlikehold bussen	17000	13343
Avgifter bussen	5165	6315

Reiseutgifter	107000	491387	
Kina			153108
Fellesseminaret			253624
Andre			84655
Beverting	48500	39577	
Forsikring	19400	20492	
Gaver	0	6148	
Diverse	30000	8191	
SUM:	616430	1078328	
RESULTAT:	-50275	-176055	

RESULTAT 2007:

Overføring fra	
2006	1177169
Underskudd 2007	-176055
Resultat	1001114

9.2. Kommentarer til regnskapet

9.2.1. Om inntekter

Studentrettshjelpstiltakene fikk økt et kjærkommet øket drifttilskudd fra Justisdepartementet i 2007. Da budsjettet ble satt opp var ikke sikre på det eksakte tallet og tildelingen ble noe høyere enn forventet. Ellers kan kommenteres at posten "diverse inntekter" er langt høyere enn antatt. Dette skyldes at vi i løpet av året fikk en rekke tilskudd i forbindelse med konkrete prosjekter. Tildelingene som ble gitt til Fellesseminaret og Kinaprojektet ligger bl.a. her. Se det spesifiserte regnskapet for disse to prosjektene nedenfor.

9.2.2. Om utgifter

Lønnsutgiftene til medarbeiderne ble noe høyere enn antatt i 2007. Dette skyldes at vi satt opp lønnen til medarbeiderne fra kr. 98,10 timen til kr. 103,50 kr. I løpet av året. Ekstrabevilgningene som kom fra Justisdepartementet ble for det meste brukt til dette, i tillegg til å holde sommeråpent i fire uker.

Posten til sivilarbeidere ble også overskredet med ca. kr. 50 000. Dette skyldes at vi i en periode hadde to sivilarbeidere. Utgiftene til husleie til sivilarbeiderne ble også noe høyere enn antatt.

Sist kan nevnes at posten for "reiseutgifter" er overskredet. Dette skyldes som nevnt at vi hadde særlige utgifter i forbindelse med arrangement av Fellesseminaret og Kina-projektet. Se spesifisert regnskap under punkt 9.4.

9.3. Generelle kommentarer til drift og økonomi

Juss-Buss hadde i 2007 et driftsunderskudd på kr. 176 055. I 2006 var imidlertid overskuddet tilsvarende stort. De to årene sett under ett går regnskapet i balanse. At utgifter og inntekter svinger noe fra år til år er naturlig. I år hadde vi særlige utgifter i forbindelse med særskilte arrangementer.

For å oppnå en stabil drift av Juss-Buss, er det av helt avgjørende betydning at vi kan regne med å motta støtte i samme størrelsesorden hvert år fra våre faste bidragsytere. Lønnsutgiftene utgjør hovedtyngden i regnskapet, selv om medarbeiderne jobber omtrent det dobbelte av hva de får betalt for. Den lave andelen av andre driftsutgifter viser at det nærmest er umulig å stramme inn på utgiftene uten at det går utover lønnen til medarbeiderne eller antall medarbeidere.

Medarbeiderne på Juss-Buss må bruke studiemidler fra Lånekassen til å dekke utgifter til livsopphold. For en del medarbeidere medfører dette store problemer med den videre studiefinansieringen. I tillegg er det prinsipielt galt at studenter indirekte skal være med på å finansiere det offentlige rettshjelpstilbudet.

9.4. Spesifiserte regnskap for studieturer

9.4.1 Fellesseminaret

Inntekter:

<u>Ekstern støtte</u>	
Trondheim Kommune	20000
Juristenes utdanningssenter	10000
Universitetet i Tromsø	7500
Sparebanken Vest	10000
Oslo Kommune	20000
Fritt Ord	25000
Advokatforeningen	3000
Troms fylkeskommune	5000
BLD	10000
SUM	110500
<u>Egenandel tiltakene</u>	60000
<u>Overføring 2006</u>	28124
SUM INNTEKTER:	198624

Utgifter

Flybilletter:		48169
Tog:	Jussformidlingen	13780
	Transport	
	foredragsholdere	919
		14669
Hotell+Buss:		190008
Gaver:		778
SUM UTGIFTER:		253624
Resultat:		-55000

Resultatet for seminaret var et underskudd på 55 000. Dette skyldes imidlertid at vi ved utgangen av 2007 ennå ikke hadde fått inn alle de tildelte midlene. Vi hadde kr. 35 000 utstående. I tillegg skal Juss-Buss selv betale en egenandel på 20 000. Dette betyr at felleseminaret 2007 gikk i balanse.

9.4.2 Kina-prosjektet

REGNSKAP KINAPROSJEKTET 2007

	Antall	NOK	Totalt NOK
Inntekter			
UD			89000
SMR			46100
Internasjonaliseringsmidler ved UIO			25000
Advokatforeningne, tilskudd fra IMR-fondet			10250
<u>Sum inntekter</u>			<u>170350</u>

Utgifter (del 1 - Juss-Buss til Beijing vår 07)

Flybilletter	4	5763	23052
Visum	4	650	2600
Vaksiner			2865
Hotell Novotel Peace Beijing			18092
Hotell Red Wall	4	358	1432
Diettpenger	4	2640	10560
Taxi Beijing			242
Reise tur/retur Oslo Lufthavn			670
Tolk			1640
Tolk ved kvinnerettssenteret	1	200	200
Representasjon (middag to kvelder)			1517
Diverse (inkl. møte med Xu Lanting)			884
<u>Sum utgifter del 1</u>			<u>63754</u>

Utgifter (del 2 - Kinesisk delegasjon til Oslo)

Fly t/r Beijing-Oslo	4	7875	31500
Visa	4	444	1776
Hotell			36750
Mat			10420
Lokal transport			830
Reiseforsikring			2000
Representasjon			2415,93
Diverse			3663

Utgifter totalt del 2 89354,93

Utgifter totalt 153108,93

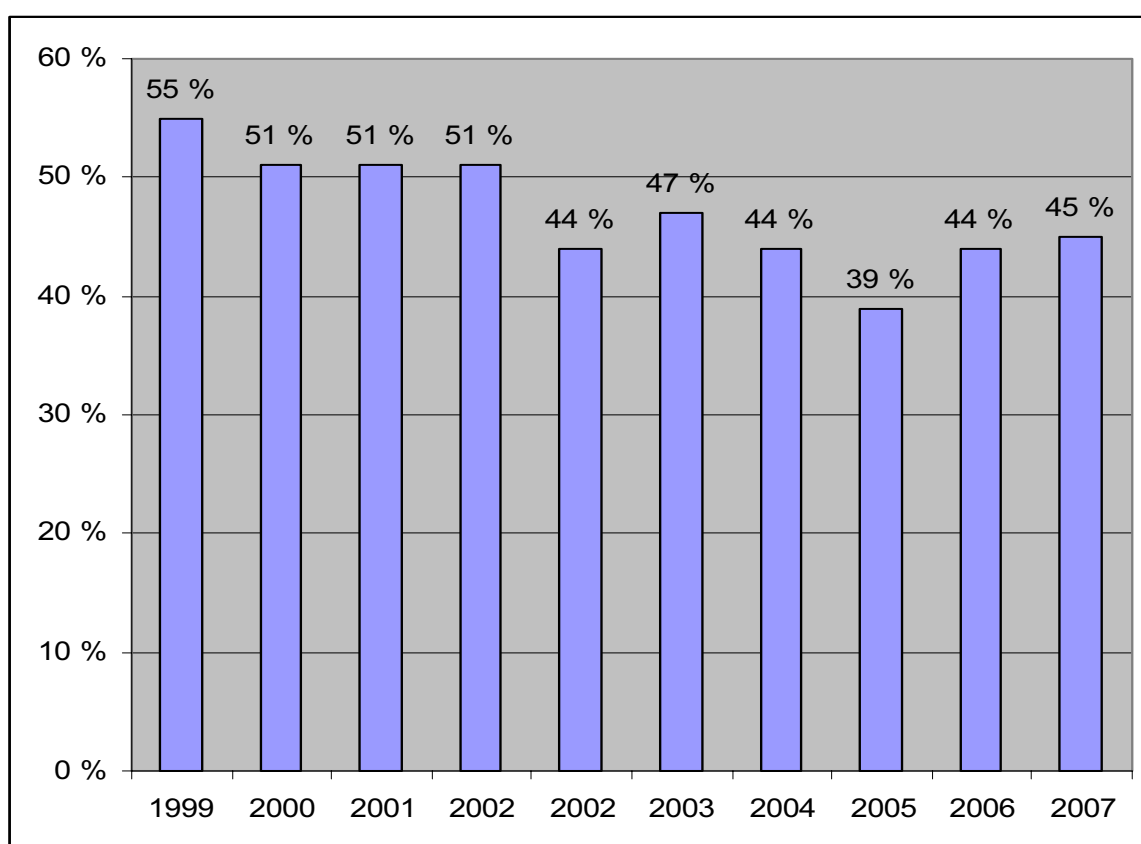
Balanse (sum inntekter - utgifter totalt) 17241,07

Kinaprojektet gikk med et overskudd på kr. 17 241 i 2007. Disse midlene overføres til driften av prosjektet i 2008.

9.5. Antall arbeidstimer og vederlagsfritt arbeid

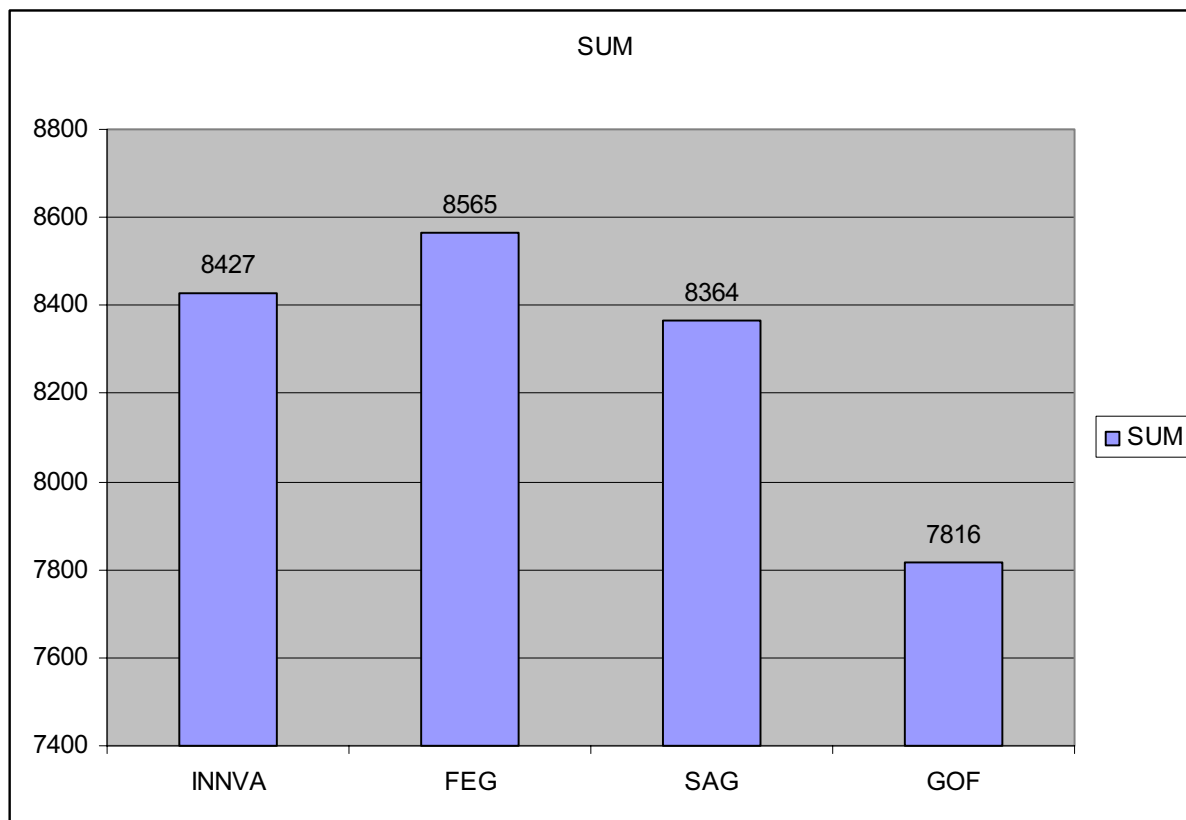
Arbeidsinnsatsen på Juss-Buss utgjorde i følge timelistene 33 172 timer i 2007. Medarbeiderne lønnes 16 timer i uka de første to semestrene, og 14 timer som nedtrapper. Timelønnen ved inngangen av 2007 var kr 98,10, men ble hevet til kr. 103,50 i løpet av semesteret. Det ble utbetalt lønn for 18 400 timer i 2007. Dette gir en gratisprosent på 45 %.

Sivilarbeiderne og daglig leder registrerer ikke timer. Deres arbeidstid og overtidstimer kommer i tillegg til de registrerte.

9.5. Fordelingen av antall faktiske arbeidstimer på gruppene

I fjor ble det registrert 33 172 arbeidstimer på Juss-Buss. Fengselsgruppa jobbet mest i fjor, med 8565.

10. Ansatte i Juss-Buss i 2007

Prosjektleder:

Professor Kristian Andenæs

Daglig leder:

Endre S. Refsdal

Medarbeidere:

771 Limita Lunde

772 Torunn M. Hardeland

773 Olaf Halvorsen Rønning

774 Viri Valle

775 Ulrik Kleppen Rafn

776 Halfdan Holte

777 Casper Molthe

778 Nafisa Akram Ghauri

779 Johannes Bakkesvig

780 Nora Hallén

793 André Olsen

794 Mina Luhr

795 Erik Osvik

796 Hanne Skjærvold

797 Andreas Moen

798 Oda F. Stensrud

799 Øyvind Grut

800 Hanne Skjærvold

801 Helene Skaare

802 Morten Tveita

782 Trond Alan Wehn

783 Ermina Avdic

784 Valentina Beqiri

785 Trond Skaug

786 Brage Nordgård

787 Anne Sofie Hippe

788 Helle Holst Langseth

789 Sigrun Våge

790 Helle Falkenberg

791 Martin Eiebakke

804 Sajid Iqbal

805 Camilla Berg

806 Mette Grøvdal

807 Anette Grasbekk

808 Gard R. Kvernmo

809 Inga Laupstad

810 Sanja Alendar

811 Snimer Bhogal

812 Eirinn H. Landgren

813 Kristine Andresen

Sivilarbeidere:

792 Theo Lindholm

803 Marcus Dhondup

11. Publikasjoner

11.1. Hefter i Juss-Buss stensilserie

1. Juss-Buss: Virksomheten i Juss-Buss i 1978. 15 sider + tabeller
2. Juss-Buss: Rettssentre i London. 74 sider
3. Hans Petter Graver: Rettshjelp i Kanada. 67 sider
4. Fremmedarbeidergruppa i Juss-Buss: Erfaringer fra virksomheten i 1978. 19 sider
5. Jon T. Johnsen: Desentralisering av rettshjelp i Oslo. 107 sider
6. Jon T. Johnsen: Behovet for offentlige rettshjelpskontorer. 36 sider
7. Jon T. Johnsen: Årsrapport for Juss-Buss 1979. 27 sider
8. Juss-Buss: Rettshjelp i Sverige og Finland. Rapport fra Juss-Buss ekskursjon i 1979. 43 sider
9. Boliggruppa i Juss-Buss: Juridiske problemer på boligmarkedet i Oslo. 42 sider
10. Fremmedarbeidergruppa i Juss-Buss: Politisk asyl. 39 sider
11. Vernelagsgruppa i Juss-Buss: Rettshjelp til straffedømte. 35 sider
12. A. Fosby, S.B. Pedersen, O. Torvund: Leiekontrakter i Gamlebyen. 63 sider
13. Boliggruppa i Juss-Buss: Hjelp eller egeninteresse. En vurdering av 3 "veldedige" boligforetak. 32 sider + vedlegg
14. Juss-Buss: Årsrapport 1980. 31 sider
15. Børre Lid: Fangers rettshjelpsbehov. 170 sider + vedlegg
16. Tor G. Birkeland: Rettssenter, et alternativ til dagens fritt rettsrådstilbud? 114 sider + vedlegg
17. Vernelagsgruppa i Juss-Buss: Rettshjelpsvirksomheten i 1980. 53 sider
18. Innvandrerguppa i Juss-Buss: Arbeidstillatelse. 64 sider
19. Harald Amundsen: Innvandrere og folketrygdloven. 63 sider
20. Jon T. Johnsen: Årsrapport for Juss-Buss 1981. 31 sider

21. Elisabeth Lea: Oppholdstillatelse. 39 sider
22. Juss-Buss i Danmark. 57 sider
23. Juss-Buss: Årsrapport for Juss-Buss 1982. 29 sider
24. Bente O. Roli og Ingvild Mestad: Erfaringer med rettshjelp for innvandrere. 37 sider
25. Juss-Buss: Årsrapport for Juss-Buss 1983. 35 sider
26. Jon T. Johnsen og Øyvind Aakerøy: Årsrapport for Juss-Buss 1984. 67 sider
27. Juss-Buss: Fattigrettshjelpen i USA. 182 sider
28. Juss-Buss og Rettspolitisk forening: Norge Bare for nordmenn? Kritiske kommentarer til NOU 1983:47 "Ny fremmedlov" 99 sider
29. Innvandrergruppa i Juss-Buss: Rettshjelp til asylsøkere i Storbritannia. 75 sider
30. Jon T. Johnsen og Halvard Helle: Årsrapport for Juss-Buss 1985. 78 sider
31. Brakkegruppa i Juss-Buss: Jussbutikker i Belgia. 39 sider
32. Brakkegruppa i Juss-Buss: Pris på testament hos advokat. 17 sider
33. Håkon Angell: Årsrapport for Juss-Buss 1986. 58 sider
34. Innvandrergruppa i Juss-Buss: Kritiske kommentarer/alternativt lovforslag til Ot. prp. nr. 46 (1986-87) om ny utlendingslov. 122 sider
35. Håkon Angell og Ellen Hambro: Rapport fra en måneds arbeid ved rettshjelpskontoret i Indre Finnmark. 24 sider
36. Aursnes, Joranger, Schultz og Johnsen: Praksis som valgfag tilknyttet Juss-Buss. 35 sider
37. Johan Hougen: Årsrapport for Juss-Buss 1987. 52 sider
38. Larsen, Helgeland og Espen: "En rettsstat verdig". Rapport fra et rettshjelpsprosjekt i Nord-Hedemark august -november 1988. 27 sider
39. Morten Holmboe. Utlendingers rettslige stilling i Norge - noen utvalgte emner. 65 sider
40. Geir Helgeland: Årsrapport for Juss-Buss 1988. 45 sider
41. Innvandrergruppa i Juss-Buss: Mottaksapparatet for asylsøkere i Norge og Sverige - en sammenligning. 32 sider

42. Fengselsgruppa i Juss-Buss. Høringsuttalelse til NOU 1988:37 "Ny fengselslov". 74 sider
43. Mette Larsen og Rita Krøgenes: Omsorgsovertakelse uten samtykke. En undersøkelse av barnevernets saksbehandling i 4 kommuner. 206 sider
44. Innvandrergruppa i Juss-Buss: Kommentarer til regjeringens forskriftsutkast til den nye fremmedloven. 15 sider
45. Anders Haugland: Årsrapport for Juss-Buss 1989. 40 sider
46. Brakkegruppa i Juss-Buss: Danske regler om gjeldssanering for privatpersoner - noe for Norge? 70 sider
47. Høringsuttalelse om forslag til endringer i Lov om fri rettshjelp. 23 sider
48. Innvandrergruppa i Juss-Buss: Informasjonsbehov blant flyktninger og innvandrere. En undersøkelse i tilknytning til innføringen av ny tilskuddsordning til kommuner med flyktningmottak. 40 sider
49. Knut Wold: Årsrapport for Juss-Buss 1990. 35 sider.
50. Anne Kvam og Karl Erik Sjøholt: Rapport fra studietur til Genève, oktober 1990. 38 sider.
51. Jon T Johnsen: Juss-Buss and clinical legal education. 80 sider.
52. Brit Gulbjørnrud, Nina Mathisen, Berit Isaksen og Jan Aubert: Høringsuttalelse om gjeldsordning for personer med betalingsvansker. 30 sider.
53. Jan Rune Fagermoen, Anne-Cathrine Haug og Hans-Jacob Sandsberg: Domstolens innvirkning på frihetsberøvelsens innhold. 111 sider
54. Knut F Rasmussen og Terje Svendsen: Om forliksklage 29 sider
55. Karl Erik Sjøholt: Årsrapport for 1991 44 sider
56. Boliggruppa i Juss-Buss: Tvangsvedlikehold og tvangsadministrasjon av leiegårder - beboerrepresentasjon og medbestemmelsesrett 27 sider
57. Juss-Buss: Noen rettspolitiske arbeider. 75 sider
58. Heidemarie Nordahl og Tove Kristin Farstad: Depositum i husleieforhold. 80 sider
59. Merethe S. Haugen og Elisabeth Vigerust: Det udekkede behov for rettshjelp - et uløst problem. 138 sider
- 59b. Det udekkede behov for rettshjelp - et uløst problem VEDLEGG 93 sider

60. Karl Erik Sjøholt: Årsrapport 1992. 32 sider
61. Hege A.Voldsdal Åse Marie Eliassen: "To pee, or not to pee". Om kontraktsoning i fengslene. 194 sider.
62. Gislaug Øygarden, Elin Riise, Kristian Jervell og Christine Bergland: "Fremmedretten i EU". 35 sider.
63. Christine Bergland: Årsrapport for Juss-Buss 1993. 35 sider
64. Elin Riise og Gislaug Øygarden: Asylsøkere og beskyttelsesbehov - forholdet mellom reelle krenkelser og formelle vedtak.
65. Nina Hjort og Sissel Finstad: Forsvarlig levestandard - en undersøkelse av nivået på økonomisk sosialhjelp. 102 sider + vedlegg
66. Cathrine Holm og Karoline Henriksen: Lojal avtaleinngåelse eller bondefangeri? En undersøkelse av låneinstitusjoners praksis ved inngåelsen av kausjonsavtaler. 44 sider + vedlegg
67. Kristian Jervell: Årsrapport for Juss-Buss 1994. 34 sider + tillegg
68. Henriette Grønn, Marius Thronsen og Rolf Thoresen: Rettssenter -95, en alternativ rettshjelpsordning. 21 sider
69. Kristian Jervell: Årsrapport for Juss-Buss 1995. 39 sider + tillegg
70. Christine Bergland og Irene Sogn: Innvandringspolitiske hensyn i visumretten. En studie av myndighetenes visumpraksis overfor pakistanske visumsøkere. 115 sider + vedlegg.
71. Redigert av Tore Thallaug og Lars T. Berntsen: "Studietur til Palestina".
72. Stine Dordy Nybø og Therese Liljegren: "One strike and you're out - om utvisning av straffedømte utlendinger"
73. Yvonne Curtis og Liv Marit Øyen: "Fengselsloven § 12"
74. Hans Christian Apenes: "Årsrapport for Juss-Buss 1996"
75. Trine Reitan og Gry Korsnes: "Sosialtjenestens veiledning av personer med økonomiske problemer"
76. Knut Helland- Hansen: "Årsrapport for Juss-Buss 1997"
77. Frode Solberg: "Bosettingstillatelse - en fremstilling av reglene og undersøkelse av forvaltningens praksis"
78. Knut Helland- Hansen: "Årsrapport for Juss-Buss 1998"

79. Bente Mostad: "Foreldres rett til gjenforening med barn i Norge", 137 sider
80. Anniken Gjertsen Skonhoft: "Årsrapport for Juss-Buss 1999"
81. Preben Henriksen: "Ettergivelse av inndragningskrav - en gjennomgang av forvaltningens praksis i årene 1988 - 1997."
82. Thomas Braut Svendsen: "Årsrapport for Juss-Buss 2000"
83. Tone Ljoså: "Utlendingsforskriften § 37, sjette ledd – Oppholdstillatelse for utenlandske kvinner etter samlivsbrudd."
84. Vårin Hellevik: "Bruk av isolasjon i norske fengsler"
85. Ane Broch Graver, Vegar Skaug, Rannveig Strålberg og Bente Tangen: "Retthjelp 2001 - Behovet for rettshjelp i Oslos befolkning – deriblant et utvalg innvandrerkvinner"
86. Per-Ivar Felldal: "Årsrapport for Juss-Buss 2001"
87. Christian Fredrik Mathiessen og Erlend Dahl: "Et overflateriss av velferdssystemet i Finland - Rapport fra sosial-, trygde- og arbeidsrettsgruppas studietur til Finland høsten 2002"
88. Per-Ivar Felldal: "Årsrapport for Juss-Buss 2002"
89. Irene Palm Hansen og Gunhild Bolstad: "Utvisning 2001 – En undersøkelse av utlendingsforvaltningens praksis i utvisningssaker"
90. Jon T. Johnsen: "Juss-Buss - Et fagkritisk eksperiment. Idégrunnlag, arbeidsprinsipper og erfaringer"
91. Kristoffer Wallan: "Politiopplysninger hos fengselsmyndigheten - skyldig inntil det motsatte er bevist?"
92. Fengselsgruppa ved Eldbjørg H. Martinsen: "Rapport fra fengselsgruppas studietur til Canada 12. -20. november 2003. Fengselsbetjenter som programinstruktører – en dobbeltrolle?"
93. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: "Studietur til Pakistan - april 2004"
94. Kine Sperre Horsbøl: "Årsrapport for Juss-Buss 2003"
95. Kjersti Cecilie Jensen og Marie Nyhus: "Humanitetshensyn i utlendingsretten - en undersøkelse av forvaltningspraksis etter utlendingsloven § 8 annet ledd."
96. Fri rettshjelpsgruppa på Juss-Buss: "Rapport fra studietur til Finland 20. - 24. september 2004"

97. Kine Sperre Horsbøl: "Årsrapport for Juss-Buss 2004"
98. Karianne Rygh: "Rusmiddelavhengiges rett til helsehjelp - pasienters rettsstilling ved legemiddelassistert rehabilitering"
99. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: "Studietur til Etiopia - april 2005"
100. Kine Sperre Horsbøl og Line Voldstad: Samarbeid – evalueringsrapport fra Gatejuristprosjektet og generell samarbeidsveiledning. 81 sider
101. Psykiatri- og gjeldsrettsgruppa på Juss-Buss: Studietur til Stockholm - november 2005.
102. Kjersti Lehmann: "Dømt til forvaring"
103. Heidi Olsen-Nalum: "Årsrapport for Juss-Buss 2005"
104. Kjersti Hillestad Hoff: "Fortrinnsrett for deltidsansatte"
105. Endre S. Refsdal: "Årsrapport for Juss-Buss 2006"
106. Gudmund Røgeberg: "Prøveløslatelse. Om utilrådelighetsvurderingen etter straffegjennomføringsloven § 42"
107. Guro Siljan/Synne Eliassen: "Unge innsatte"
108. Vetle W. Rasmussen: "Utvelgelseskrets ved nedbemanning"
109. Silja Aga Rogan: "Lobbing for et bedre lovverk"
110. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: "Studietur til Jordan – mai 2007"
111. Endre S. Refsdal: "Årsrapport Juss-Buss 2007"

11.2. Andre publikasjoner

1. Rettshjelp i grisgrendte strøk. Spesialfagsoppgave 1975.
2. Gunnar De Capua: Juss-Buss - første foreløpige virksomhetsrapport. Stensilskrifter fra Institutt for rettssosiologi nr. 8 1972.
3. Gunnar De Capua: Rettshjelpsvirksomhet i Juss-Buss. Stensilskrifter for Institutt for Rettssosiologi nr. 10 1973.
4. Gunnar De Capua: Virksomheten i Juss-Buss i 1977. Stensilskrifter for Institutt for rettssosiologi.
5. Eidesen, Eskeland og Mathiesen (red): Rettshjelp og samfunnsstruktur. Pax 1975.
6. Jon T. Johnsen: Rettshjelp i utkantstrøk. Delrapport I-IV Stensil, Institutt for rettssosiologi 1978 – 1981.
7. Jon T. Johnsen: Retten til Juridisk bistand. Tano 1987.
8. Jon T. Johnsen: Ytringsfriheten i forvaltningen. Tidsskrift for rettsvitenskap 1982 s. 785-852.
9. Jon T. Johnsen: Juss-Buss som fagkritisk eksperiment. Institutt for rettssosiologi 1988. Revidert 2003.
10. Juss-Buss: Juss-Buss 1971 - 1981. Oslo 1981.
11. Arne Chr. Stryken: Et år med Juss-Buss. En sosiologisk beskrivelse av jusstudentenes rettsinformasjon. Hovedoppgave i sosiologi 1973.
12. Andersen, Grønvik og Svoren: Bo trygt, Juss-Buss' veiledning i boligspørsmål. Pax 1984.
13. Fængselsgruppa i Juss-Buss: Fangehåndboka. Oslo 1987 Utvidet og revidert 2002-2003.
14. Fængselsgruppa i Juss-Buss: Prisoners Handbook. Revidert engelsk utgave av Fangehåndboka. Oslo 1990. Utvidet og revidert 2003/2004.
15. Elisabeth Vigerust: Gjeld - hva skjer og hva kan jeg gjøre når gjelden blir for stor. Oslo 1989, revidert og utvidet i desember 1992 og 1997. Revidert 2001 og 2003.
16. Husleiegruppa: Juss-Buss' standardkontrakt i husleieforhold. Oslo 1990, revidert og omarbeidet 1995, 1996, 1999 og 2001.

17. Brakkegruppa: "Det er også mitt barn" brosjyre om samværsrett og foreldreansvar. Oslo 1991.
18. Nina E. Mathisen: "Din vilje skje" brosjyre om hvordan skrive et testament, Oslo 1991. Ny utgave i 1996. Revidert 2002.
19. Boliggruppa i Juss-Buss: "Veiledning i boligspørsmål" Pax forlag 1991.
20. Knut F. Rasmussen og Terje Svendsen: "Forlikrådet - hvorfor, hvordan og hva skjer?" Revidert 1994, 1997 og 2001. Revidert 2004.
21. "Studentopphold i Norge" Brosjyre som fremstiller reglene om oppholdstillatelse i studieøyemed (norsk og engelsk) Oslo, 1993.
22. Trine Reitan og Gry Korsnes: Økonomiske problemer. Brosjyre som framstiller reglene for økonomisk sosialhjelp. Oslo 1994.
23. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK: "Arbeidsavtalen", brosjyre 12 sider, Oslo 1995. Revidert 2003/2004.
24. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK:"Oppsigelse, avskjed og permittering", brosjyre, 16 sider, Oslo 1995. Tilleggskapittel om permittering skrevet 2003, revidert 2004.
25. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK: "Krav på lønn og feriepengene", brosjyre, 14 sider, Oslo 1995. Revidert 2002. Revidert 2003/2004.
26. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK:"Miljøet på arbeidsplassen", brosjyre, 7 sider, Oslo 1995. Revidert 1999. Revidert 2003/2004.
27. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK:"Den kvinnelige arbeidstakeren", brosjyre, 8 sider, Oslo 1995. Revidert 1999 og 2003.
28. Oven Egeland og Kenneth Adale Baklund: "Utvisning", brosjyre, 27 sider, Oslo 1996.
29. "Expulsion", engelsk utgave av brosjyren i pkt. 30
30. Juss-Buss: "1971-1996 Jubileumsfestskrift, Juss-Buss 25 år"
31. Øystein Ruud og Thorsteinn J. Skansbo: "Gjenopptakelse av straffesaker", 22 sider, Oslo 1997.
32. Fengselsgruppa og Innvandringsgruppa: "Juss-Buss` avtale for samboere", Oslo 1997. Revidert 2001.
33. Mona Aarhus og Jostein Greve: "Asyl i Norge", brosjyre, 46sider, Oslo 1998.

34. Steffen Ravnåsen og Frøydis Heyerdahl: "Familiegjenforening", brosjyre, 28 sider, Oslo 1998.
35. Øystein Ruud og Thorsteinn J. Skansbo: "Reopening criminal cases", brosjyre, 17 sider, Oslo 1999.
36. Anita Asheim og Siri Anne Martinsen: "Ferie og permisjon", brosjyre, 24 sider, Oslo 1999. Revidert 2002
37. Husleiegruppa: "Praktisk husleierett", brosjyre, 47 sider, Oslo 1999. Revidert 2004.
38. Innvandringsgruppa ved Marie Nyhus og Thomas Hovden: "Oppholdstillatelse i Norge for EØS-borgere og deres familiemedlemmer", brosjyre, 11 sider, Oslo 2001.
39. Hans Kristian Otnes Berge og Janicke Wiggen: "Trenger du juridisk hjelp?" Brosjyren inneholder praktisk informasjon om Juss-Buss så som når vi saksmottak og hvilke rettsområder vi arbeider med. 12 sider, Oslo 2001. Oppdatert 2004.
40. Iselinn Håvarstein og Lene Køster: "Opphold i institusjon under psykisk helsevern", brosjyre, 11 sider, Oslo 2003
41. Guro Siljan og Synne Eliassen: "Forvaring – en brosjyre til alle fanger som er dømt til forvaringsstraff", brosjyre, 10 sider, Oslo 2005
42. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Oppsigelse, avskjed og permittering – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2006)
43. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Forlikrådet – hvorfor, hvordan og hva skjer" (oppdatert 2006)
44. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: "Håndtering av gjeldsproblemer – en brosjyre i gjeldsforfølgingsrett" (oppdatert 2006)
45. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Krav på lønn og feriepengene – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2006)
46. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Rettigheter ved graviditet og fødsel" – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2007)
47. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Arbeidsavtalen og miljøet på arbeidsplassen" – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2007)
48. Fengselsgruppa på Juss-Buss: "The Prisoner Handbook 2003 – A guide to prison matters by Juss-Buss" (Fourth edition)
49. Fengselsgruppa på Juss-Buss: "Fangehandboka 2007 – Juss-Buss' veiledning i fangelssspørsmål (femte utgave)"

50. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: "Statsborgerskapsbrosjyre", Oslo 2007

JUSS jussbuss.no
BNS

Juss-Buss
Arbins gate 7
0253 Oslo
tlf: 22 84 29 00
faks:22 84 29 01
www.jussbuss.no

